



КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Дарагія суайчыннікі!

Сардэчна віншую вас з Першамаем — святам вясновага абнаўлення, светлых надзей і стваральнай працы. Дзякуючы намаганням і талентам беларусаў прыгажэюць нашы гарады і вёскі, будуюцца сучасныя вытворчасці, развіваецца сацыяльная сфера, умацоўваецца незалежнасць роднай Айчыны.

Сёння перад намі стаіць новая задача — пераход да інавацыйнай мадэлі развіцця эканомікі і краіны ў цэлым. Ад прадпрымальнасці і ініцыятыўнасці кожнага канкрэтнага чалавека ў многім залежыць будучыня Беларусі. Упэўнены, што аб'яднаўшы намаганні, мы пераадолеем любыя цяжкасці і перашкоды.

У гэты дзень мы славім перадавікоў вытворчасці і ўсіх працаўнікоў, чыімі рукамі ствараецца дабрабыт нашай краіны. Няхай цяпло гэтага цудоўнага свята падорыць вам і вашым блізкім вясновы настрой і аптымізм, надасць сілы для новых працоўных перамог.

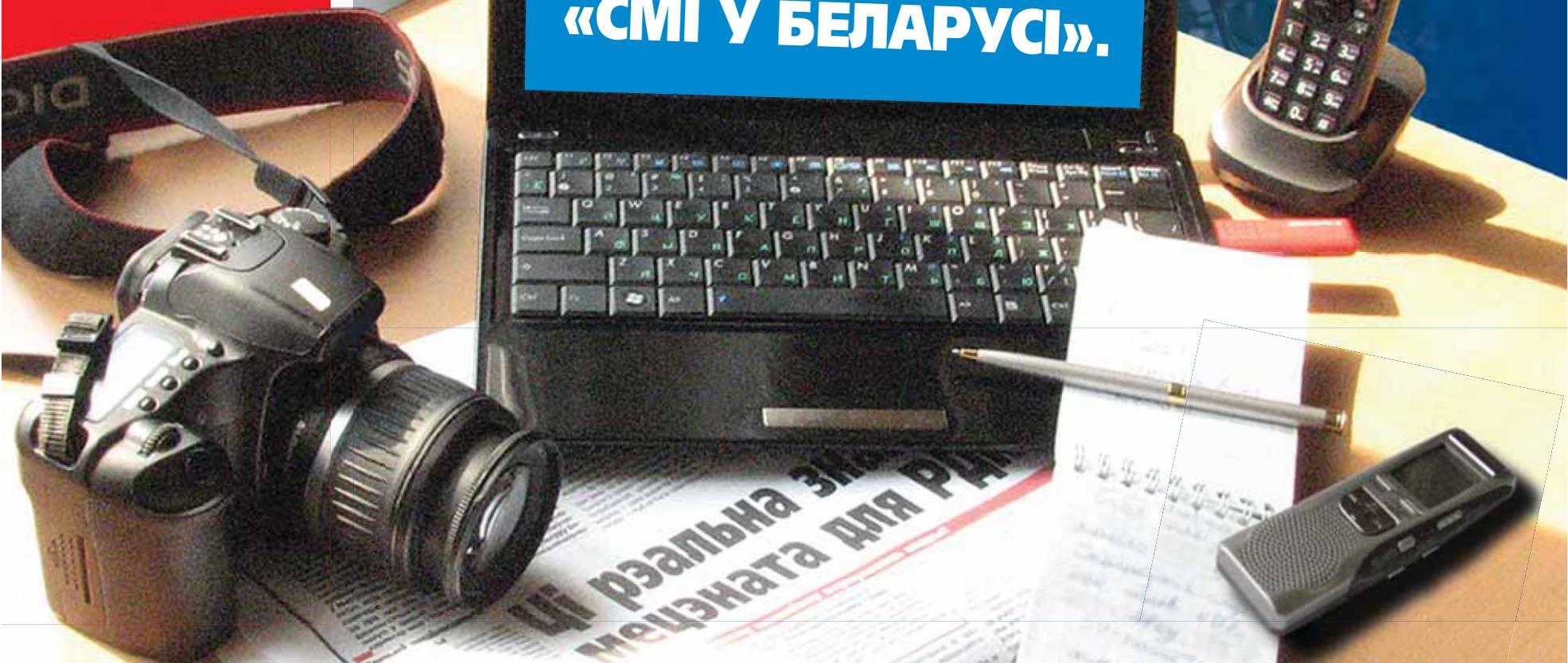
Жадаю вам моцнага здароўя, шчасця, поспехаў ва ўсіх справах і пачынаннях.

Прэзідэнт
Рэспублікі Беларусь
Аляксандр ЛУКАШЭНКА

РЭДАКЦЫЙНЫ НАЦЮРМОРТ З ПАЗНАКАЙ

«У друку!»

4 мая, аkurat напярэдадні
Дня друку, у сталічным
НВЦ «БелЭКСПА» адкрыецца
XV Міжнародная
спецыялізаваная выстаўка
«СМІ Ў БЕЛАРУСІ».



Чым уразіць свята?

“Каля 25 тысяч ветэранаў, якія ўдзельнічалі ў баях Вялікай Айчыннай, засталася ў Беларусі”, — такую лічбу агучыў начальнік упраўлення інфармацыі галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы — прэс-сакратар Міністэрства абароны краіны Уладзімір Макараў. Некаторыя з мінскіх ветэранаў пройдуць ва ўрачыстым шэсці да плошчы Перамогі, што адбудзецца 9 мая. Паводле шматгадовай традыцыі, удзел у ім бярэ Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка.

Незвычайны канцэрт-спектакль пройдзе ў Палацы Рэспублікі пасля ўрачыстага Сходу ў гонар Дня Перамогі, што адбудзецца напярэдадні свята — 8 мая.

Пра гэта паведаміў намеснік начальніка ўпраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Варонін на прэс-канферэнцыі ў Нацыянальным прэс-цэнтры, прысвечанай правядзенню святочных мерапрыемстваў з нагоды Дня Перамогі.

— Ётым разам мы паэксперыментавалі і запрасілі рэжысёра з рэгіёна — гэта Марына Раманоўская, намеснік гендырэктара Цэнтра культуры “Віцебск”. Дзякуючы яе ідэям на сталічным свяце з’явіцца новыя нумары... — дадаў Ігар Варонін.

На сцэне Палаца Рэспублікі выступяць Акадэмічны ансамбль песні і танца Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, Ірына Дарафеева, Алена Ланская, дзіцячыя, бальныя калектывы Мінска і Віцебска, а таксама шэраг ансамбляў з горада над Дзвіной, маладыя артысты. Глядач пабачыць новую сцэнаграфію са святлодыёдных элементаў.



Начальнік упраўлення культуры Мінгарвыканкама Віталіна Рудзікава расказала таксама, што галоўная пляцоўка правядзення свята 9 Мая — гэта Парк Перамогі. Тут у гэты дзень будзе граць духавыя аркестры, прагучыць рэтра-музыка 1940 — 50-х гадоў. Цікавымі падзеямі стануць два пленэры: адзін збярэ каля сотні дзяцей, а другі — вялікую колькасць студэнтаў сярэдніх і вышэйшых навучальных устаноў сферы культуры, членаў Беларускага саюза мастакоў. Апошні працягнецца некалькі месяцаў, і яго вынікі будучы падведзены на Дні горада ў верасні.



Рэха форуму — да Дня Перамогі

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка накіраваў Прывітанне ўдзельнікам X Маскоўскага Вялікоднага фестывалю. Пра гэта паведаміла Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

У Прывітання, у прыватнасці, адзначаецца, што за мінулыя гады гэтае свята мастацтваў ператварылася ў адзін з самых маштабных і аўтарытэтных творчых форумаў сучаснасці.

“Прыемна адзначыць, што сёлета мерапрыемствы фестывалю праходзяць і на беларускай зямлі. Не сумняваюся, што яго добрыя традыцыі будуць і ў далейшым развівацца і ўмацоўвацца, садзейнічаючы пашырэнню плённага супрацоўніцтва паміж нашымі брацкімі народамі”, — падкрэсліў Прэзідэнт.

Сапраўды, рэха форуму будзе чутае і ў Беларусі. Сёлета фестываль стаў міжнародным: ён ахопіць таксама Казахстан, Літву, Украіну. Напярэдадні Дня Перамогі ў Мінск завітае сусветна вядомы Валерыі Гергіеў з сімфанічным аркестрам Марыінскага тэатра.

Гэта будзе не першы водгук Вялікоднага фестывалю ў Мінску: колькі гадоў таму ў яго межах на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі гучала харавая музыка С.Танеева. Цяпер, у выкананні музыкантаў Марыінкі, мы зможам пачуць Пятую сімфонію Г.Малера.



“Ствараем разам!”

За колькі дзён да прафесійнага свята — Дня друку — у Гродне праішоў Рэспубліканскі семінар кіраўнікоў дзяржаўных рэспубліканскіх і рэгіянальных СМІ па пытаннях інфармацыйнага забеспячэння асноўных напрамкаў дзяржаўнай палітыкі Рэспублікі Беларусь. У семінары цягам 28 — 29 красавіка прынялі ўдзел звыш 200 чалавек. У першы дзень госці горада над Нёманам наведалі таксама Ліду, Ваўкавыск, Шчучынскі, Гродзенскі раёны, дзе пазнаёміліся з працай рэдакцый рэгіянальных газет, прадпрыемстваў і ўстаноў культуры. Учарашні ж дзень праішоў у фармаце пленарнага пасяджэння ў Гродзенскім аблыканкаме, дзе абмяркоўваліся разнастайныя пытанні працы СМІ ў сучасных умовах, падрыхтоўкі журналісцкіх кадраў, выкарыстання новых інфармацыйных тэхналогій і многае іншае.

Правядзенне XV Міжнароднай спецыялізаванай выстаўкі “СМІ ў Беларусі” 4 — 7 мая стала тэмай брыфінгу першага намесніка міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Ліліі Ананіч.

Яна адзначыла, што ў нас існуе ўнікальнае інфармацыйнае поле, у якім не знікла традыцыя праводзіць выстаўку СМІ, як гэта адбылося ў некаторых суседніх краінах. Па яе словах, сэнс экспазіцыі ў тым, што ёсць вялікае жаданне прафесіяналаў кантактаваць між сабой у час такіх святаў, як 5 мая — Дзень работнікаў друку — і 7 мая — Дзень работнікаў радыё, тэлебачання і сувязі.

— Дэвіз нашай выстаўкі — “Ствараем разам!”, — дадае першы намеснік міністра, — і ён акцэнт увагу на неабходнасці ў якаснай, высокапрафесійнай, творчай рабоце кожнага гульты медыйнага поля. Па традыцыі, мы падвядзем вынікі Рэспубліканскага конкурсу сродкаў масавай інфармацыі “Залатая Ліцера”, які сёлета прахо-

дзіць сёмы раз. Адзначу, што на 25 існуючых у яго рамках намінацый было даслана 300 заявак ад прадстаўнікоў прэсы краіны. Як і ў мінулыя гады, колькасць удзельнікаў узрасла...

За апошняю пяцігодку, вынікі якой мы падвядзём сёння, інфармацыйная прастора Беларусі кардынальна змянілася. Наша прэса дэманструе вельмі добрую эканоміку: павышаюцца ўласныя даходы рэдак-

цый, многія газеты і часопісы паспяхова працуюць на рынку. Па словах Ліліі Ананіч, некаторыя выданні (сярод іх — і газета “Культура”) паспяхова выйшлі на самаакупнасць за апошнія гады.

Лілія Ананіч адзначыла важнасць таго, што ў нашай краіне ёсць пляцоўка, дзе прэса сустракаецца са сваімі гледачамі, слухачамі і чытачамі, дзе можна зрабіць выснову, хто са СМІ сёння прапапоўвае новыя тэхналогіі, новыя падыходы ў працы. У айчыннай аўдыторыі — багаты выбар: паводле звестак на 1 красавіка, у нашай краіне працуюць 1362 перыядычныя выданні, з іх 666 — газеты.

Акрамя беларускіх выданняў, рэкламных агенцтваў і паліграфічных прадпрыемстваў, удзельнікамі выстаўкі стануць СМІ Расіі, Украіны, Азербайджана, Кітая, Індыі, Кубы, Венесуэлы, выданні беларускай дыяспары за мяжой. Ганаровы госць сёлета — прэса Масквы. Плошча гэтага стэнда — каля 50 квадратных метраў.

Тым часам

Пераможцы IX Інтэрнэт-прэміі міжнароднай спецыялізаванай выстаўкі “ТІБО” былі аб’яўлены акурат у хвіліны, калі нумар здаваўся ў друк.

У намінацыі “Культура і мастацтва” павіншаваць з перамогай можна аўтараў інтэрнэт-партала Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі: сайт гэтай установы заваяваў I месца. Віцебская абласная філармонія таксама можа ганарыцца сваім прадстаўніцтвам у Сеціве, бо яна, па меркаванні прафесійнага журы, дастойная II месца. Замыкае ж тройку пераможцаў афіцыйны сайт Ганцавіцкага раённага краязнаўчага музея.

Напамін на вернісажы

Выстаўка работ студэнтаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, прысвечаная 25-й гадавіне аварыі на Чарнобыльскай АЭС, адкрылася днямі ў галерэі “Акадэмія”. Яе складаюць лепшыя творы, адобраныя ў выніку конкурсу “Незагойная рана”, што праводзіла ўстанова.

З пільнай увагай да гэтай экспазіцыі паставілася Прадстаўніцтва Арганізацыі Аб’яднаных Нацый у Беларусі. 25-я гадавіна аварыі на ЧАЭС актывізавала супрацоўніцтва Прадстаўніцтва з паслом добрай волі Праграмы развіцця ААН Марыяй Шарапавай. Яна мае ўласны фонд для дапамогі беларускім студэнтам творчых спецыяльнасцей з рэгіёнаў, пацярпелых ад трагедыі. І ў наступным годзе стыпендыянтамі гэтага фонду стануць новыя навучэнцы.

Кіраўнік Прадстаўніцтва ААН у нашай краіне Антоніус Брук адзначыў на вернісажы: “Генеральны сакратар ААН Пан Гі Мун выказаў упэўненасць, што студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў атрымалі новыя магчымасці дзякуючы намаганням Марыі Шарапавай. Яе фонд выдаткаваў стыпендыі ўжо чатыром студэнтам Акадэміі мастацтваў. Пад час наведан-



Гасцямі вернісажу сталі студэнты і прафесура Акадэміі мастацтваў.

ня выстаўкі я быў уражаны работамі многіх маладых аўтараў і з задавальненнем адзначыў, што сярод іх ёсць творы стыпендыятаў”.

У экспазіцыі прадстаўлены плакаты і жывапісныя работы навучэнцаў першага — другога курсаў БДАМ. Гэта сучасны погляд моладзі на трагедыю, а таксама яе рэакцыя на падзеі, што адбываюцца сёння ў Японіі. На многіх плакатах можна бачыць суперажыванне японскаму народу. Студэнты абралі нечаканыя творчыя параўнанні, якія ўздзейнічаюць на эмоцыі гледачоў. А апошніх пад час вернісажу было надзвычай шмат.

— Я вельмі рады, што наша мастацтва сарыентавана не толькі на багемны лад жыцця, але і на сацыяльныя праблемы грамадства, — ацаніў выстаўку рэктар БДАМ Міхаіл Баразна. — Бачныя традыцыі мастацкай школы Акадэміі, і высокія якасці гэтай школы былі пацверджаны маладымі людзьмі, што адгукнуліся на акцыю. Наша навучальная ўстанова ўвесь час прымае на вучобу студэнтаў з пацярпелых рэгіёнаў, і ў іх ёсць шанец атрымаць статус стыпендыятаў фонду Марыі Шарапавай у наступным годзе.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Летапіс Цытадэлі

Выстаўку фотаздымкаў Цытадэлі “Брэсцкая крэпасць — герой” пабачылі жыхары Лондана, а праз некаторы час, магчыма, яна будзе прадэманстравана ў іншых еўрапейскіх краінах.

Жыхары брытанскай сталіцы цягам амаль двух гадоў маюць магчымасць знаёміцца з выстаўкай з фондаў Музея Брэсцкай крэпасці. Яна была арганізавана яшчэ ў верасні 2009-га пры дапамозе Пасольства Рэспублікі Беларусь у Вялікабрытаніі, а ініцыятыва яе правядзення належыць... турысту з гэтай краіны Раслу Портэру. Ён калісьці наведаў экспазіцыю “Летапіс Брэсцкай крэпасці ў фотаздымках” у Брэсце і пажадаў, каб суайчыннікі таксама ўбачылі яе. Задумка ажыццявілася, і цяпер выстаўка стала папулярнай у англійскіх гарадах.



А ў красавіку бягучага года экспазіцыя была выстаўлена ў лонданскім Доме Пушкіна. Акрамя знаёмства з дакументальнымі фота, наведвальнікі пабачылі таксама і мастацкі фільм “Брэсцкая крэпасць”. Больш пра гэтую ўстанову расказалі ўдзельнікі вернісажу: намеснік дырэктара па навуковай працы “Брэсцкай крэпасці — героя” Ларыса Бібік і супрацоўнік музея Ірына Кацуба. “Жыхароў брытанскай сталіцы выстаўка ўразіла!” — адзначылі “К” супрацоўнікі Мемарыяла.

Агучыць дыханнем

У межах V Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі “Культура. Навука. Творчасць” адбылося ўрачыстае адкрыццё новага аргана ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

Аздабленне сур’ёзных навуковых дакладаў выбітнымі музычнымі выступленнямі даўно ўжо стала добрай традыцыяй гэтай навучальнай установы. Дый сярод новых інструментаў, што з’явіліся тут дзякуючы дзяржаўнай і спонсарскай дапамозе, арган не адзіны. Колькі месяцаў таму адбылася прэзентацыя эксклюзіўнай скрыпкі, нядаўна — новай флейты “ад Уладзіміра Співакова”. Цяперашні арган — “ад Іагана Трумэра”, які прыехаў з Аўстрыі для ўдзелу ва ўрачыстым цырымоніі і першым прадэманстраваў гучанне інструмента публіцы.

Знакаміты аўстрыйскі прафесар наведвае нашых музыкантаў з 1996-га. Некалькі гадоў запар ён ладзіў у нас майстар-класы, “Акадэміі старадаўняй музыкі”, таму невыпадкова атрымаў званне ганаровага доктара БДАМ. Чалавек творчы, апантаны, неабяякавы, ён да ўсяго, дапамагае ўсім сваім колішнім вучням. Сярод іх — прадстаўнікі 28 краін і наш Уладзімір Неўда, які ўжо амаль дзесяцігоддзе выкладае ў нас ігру на аргане. Раней заняткі праходзілі на электронным інструменце. Цяпер, атрымаўшы падарунак, Акадэмія музыкі зможа праводзіць арганнае канцэрты.

Інструмент праектавалі і выраблялі на адной з лепшых сучасных арганабудаўнічых фірм у Філіпінах, басовыя трубы — у



Іаган Трумэр (у цэнтры) і Уладзімір Неўда з музыкантаў Алены Лісавай каля аргана.

Санкт-Пецярбургу. Усе разлікі вяліся, зыходзячы з памераў і акустыкі Камернай залы нашай Акадэміі. Атрымаўся такі прыгажун! І — на маленькіх схаваных колах, каб яго было лягчэй перасоўваць.

— Электронны арган, — кажа Уладзімір Неўда, — усяго толькі сургат, ён прыдатны хіба для хатніх заняткаў. Цяперашні ж інструмент мае галоўнае — жывое дыханне, гук у ім атрымліваецца рухам паветра, ён — бы жывая істота.

На прэзентацыі разам з І.Трумэрам выступіў студэнт Ансамбль старадаўняй музыкі “Бахаўскі гурток”. А навучэнцы класаў У.Неўда і К.Пагарэлай з Палацка прадэманстравалі сваё майстэрства на наступны дзень — у Архікатэдральным касцёле імя Найсвяцейшай Панны Марыі. Хутка мы пачнем іх ігру і на новым аргане.

**Н.Б.
Фота Юрыя ІВАНОВА**

3 пасяджэння калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Адраснасць са стымулам

Дзе “шукаць” п’есы, рэжысёраў і спектаклі?

Адным з пытанняў, разгледжаных на калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, якая адбылася 27 красавіка ў памяшканні Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, стала праца Цэнтра беларускай драматургіі і рэжысуры. Аднак прысутнасць у зале начальнікаў упраўленняў культуры аблвыканкамаў і дырэктараў беларускіх тэатраў прывяла да таго, што тэма гаворкі разгарнулася значна шырэй, выйшаўшы ў рэчышча абмеркавання стану айчынай драматургіі і рэжысуры.

У сваім дакладзе начальнік упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Міхаіл Казловіч закрануў адно з актуальных пытанняў работы Цэнтра: наколькі шчыльна ён на сённяшні дзень працуе ў кантакце з дзяржаўнымі тэатрамі краіны? Ці выходзяць вынікі тых мерапрыемстваў, што адбываюцца ў сценах РТБД, за межы тэатра і горада Мінска? І тут, безумоўна, бачыцца шырокае поле дзейнасці для папулярызацыі айчынай драматургіі. Так, напрыканцы года, паведаміў прысутным кіраўнік Цэнтра Аляксандр Марчанка, была арганізавана рассылка новых п’ес па літчастках беларускіх тэатраў. Аднак гэтага, натуральна, замала. Падобныя рассылкі павінны мець рэгулярны характар. Ды і спіс тых, хто рэгулярна зможа знаёміцца з навінкамі ў беларускай драматургіі праз анатацыі, рэцэнзіі, уласна тэксты, мусіць быць больш адрасным і не абмяжоўвацца адно толькі літаратурнымі часткамі тэатраў. Як і — межамі нашай краіны. Калі мы імкнёмся папулярызаваць айчынную драматургію і выводзіць яе на еўрапейскі ўзровень, то варта падумаць пра тое, каб ажыццявіць пераклады самых яркіх работ на замежныя мовы. Бо толькі такім чынам можна адкрыць замежным тэатрам і рэжысёрам “дарожку” для знаёмства з тым, што робяць нашы беларускія аўтары.

Прапаганда і папулярызацыя на сценах айчынных тэатраў беларускай драматургіі, не толькі класічнай, але і, у большай ступені, сучаснай — яшчэ адно пытанне, якое не абмінулі сваёй увагай удзельнікі калегіі. Чаму далёка не ва ўсіх тэатрах краіны п’есы беларускіх аўтараў займаюць пачэснае месца ў рэпертуарнай афішы? І што неабходна зрабіць, каб Рэй Куні з Рональдама Харвудам не выглядалі для беларускіх рэжысёраў больш прывабна, чым творы айчынных драматургаў? Дырэктары і галоўныя рэжысёры тэатраў ці не ў адзін голас зазначалі, што галоўным “стымуляючым” сродкам у дадзеным вы-

падку могуць стаць механізмы дзяржаўнага фінансавання. Калі Міністэрства культуры зойме жорсткую пазіцыю ў адносінах таго, што пастанавачныя сродкі будуць выдаткоўвацца толькі і выключна пад беларускія п’есы, тэатры з большай ахвотай пачнуць звяртацца да айчынай драматургіі. Бо, прызнаюць самі практыкі тэатра, грошы для пастаноўкі камерцыйна выгаднай “касавай” п’есы тэатр можа знайсці і самастойна, а вось на творчыя эксперыменты, якія паспрыяюць развіццю нацыянальнай драматургіі, тэатры наважача з большай актыўнасцю, адчуваючы дзяржаўную “падмогу”.

Тэму драматургічных “заробкаў” узяняў і драматург Мікалай Рудкоўскі, які расправёў, што на сённяшні дзень у нас існуе практыка, згодна з якой аплата за п’есы, што ідуць у тэатрах, ажыццяўляецца “незалежна” ад выхату пастаноўкі ў свет. З-за таго, што Савет па драматургіі збіраецца ўсяго толькі два разы на год, складваецца сітуацыя, пры якой спектакль па п’есе аўтара можа ісці ў тэатры па некалькі месяцаў, збіраць залы і рабіць касу, але рашэнне аб аплаце драматургу прымаецца нават праз паўгода з часу прэм’еры. Апошняе, канешне ж, у значнай ступені зніжае стымулы таго, каб драматургі займаліся стварэннем новых п’ес больш актыўна. Натуральна, члены калегіі звярнулі ўвагу на недапушчальнасць падобнага падыходу да аплаты і прапанавалі ўдасканаліць яе механізм.

Паралельна з драматургічнай, узялася і тэма маладых рэжысёраў, якіх сёння катастрафічна не хапае, нават на ўзроўні таго, каб “запоўніць” штатныя расклады абласных тэатраў. “Куды дзюцца тыя рэжысёры, якія ладзяць свае творчыя эксперыменты на пляцоўцы Цэнтра беларускай драматургіі і рэжысуры? Ці прыходзяць яны потым у іншыя тэатры?” — гэтае пытанне з боку першага намесніка міністра культуры Уладзіміра Карачэўскага, якое прагучала рытарычна і так не змагло знайсці канкрэтнага адказу, вызначыла яшчэ адзін вектар для далейшай працы Цэнтра. А менавіта — работу па арганізацыі праектаў сумесна з іншымі тэатральнымі калектывамі краіны, а не толькі з актёрамі РТБД. І хаця ў часе размовы гучалі думкі аб тым, што Цэнтр не павінен хадзіць і прапаноўваць сябе направа і налева, а мусіць быць своеасаблівым эпіцэнтрам, куды зацікаўленыя дырэктары тэатраў стануць самі прыходзіць па навінкі, цікавыя праекты і маладых перспектывных рэжысёраў, думаецца, падобны падыход наўрад ці прынясе належны плён. Бо чакаючы, калі тваю адметнасць заўважаць і ацэняць, можна страціць шмат часу. Таго, які мог бы прыспешыць рэальны, дзейсны кантакт маладых рэжысёраў і драматургаў з тэатральнымі калектывамі краіны.

Таццяна КОМАНОВА

3 калекцыяў у Ерэван

Начальнік аддзела міжнародных сувязей Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Міхаіл Кажура паведамляе “К”, што ў трэцяй дэкадзе мая пройдуць Дні беларускай культуры ў Арменіі.

Творчыя стасункі паміж дзвюма краінамі — доўгія, трывалыя і плённыя. У свой час армянскія сябры прэзентавалі сваё самабытнае мастацтва ў Мінску. Цяпер — наша чарга збірацца ў Ерэван.

Мяркуецца, натуральна, выступленне лепшых беларускіх творчых калектываў. Гэта Заслужаны калектыв “Дзяржаўны

ансамбль танца Беларусі”, вакальная група “Чысты голас” і акардэаніст Ігар Квашэвіч. Пройдуць і Дні беларускага кіно, дзе будуць дэманстравацца мастацкія і дакументальныя фільмы, а таксама карціны для дзяцей айчынных кінематаграфістаў. У мерапрыемствах запланаваны таксама ўдзел майстроў народнай творчасці, якія правядуць для армян майстар-класы па розных відах традыцыйных рамёстваў (саломкапляценні, ткацтва, выцінанцы), і выстаўка з калекцыі Музея сучаснага выяўленчага мастацтва пад назвай “Ювелірыка”, дзе будуць прадстаўлены работы вядомага беларускага мастака Міколы Кузьміча.



Дом для творцаў, або “Бонус” да вясны

Кватэры ў новым доме ў сталічным мікрараёне “Сокал” атрымалі члены Беларускага саюза музыкальных дзеячаў. Днямі шчаслівым навасёлам уручылі ключы.

Жыхарамі гэтага дома ў прэстыжным новым раёне сталі дваццаць педагогаў музычных школ, двое ўдзельнікаў Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.Цітовіча, педагогі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, супрацоўнікі Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музыкальнага тэатра, маладыя кампазітары...

— Бывае, няпроста для грамадскай арганізацыі дабіцца магчымасці атрымаць дом, — адзначае старшыня Праўлення Саюза музыкальных дзеячаў, народны артыст Беларусі Міхаіл Дрынеўскі. — Але нам пайшлі насустрач: было бачна жаданне дапамагчы творчым людзям займець новыя кватэры. Дадам, што праз некаторы час распачнецца будаўніцтва яшчэ аднаго дома для



членаў Саюза — у Прылуках, што ў Мінскім раёне. Гэта прыемная навіна для тых творцаў, якія яшчэ не маюць уласнага жылля ў сталічным рэгіёне.

Тыя ж, хто яго цяпер займеў, не хаваюць шчырых слоў радасці.

— Гэта проста шчасце! — натхнёна кажа загадчык кафедры духавой музыкі БДУКІМ Віктар Валатковіч. — Побач — вадаём, лес,

Паважаныя калегі! Дарагія сябры!

Прыміце ад Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў культуры шчырыя віншаванні са Святам працы — 1 Мая, якое сімвалізуе перамогу надшоўшай вясны, веліч стваральнай працы, імкненне людзей добрай волі да міру, справядлівасці і салідарнасці ў імя дабрабыту кожнага паасобку і чалавецтва ў цэлым. Беларускае грамадства ў гэтых аспектах з’яўляецца сапраўдным прыкладам мэтанакіраванасці і кансалідацыі намаганняў, накіраваных на ўмацаванне суверэнітэту, далейшае сацыяльна-эканамічнае развіццё нашай Радзімы. Няхай жа ваша праца заўсёды будзе запатрабавана і годна ацэнена, прыносіць карысць грамадству, радасць і задавальненне вам, вашым саратнікам і аднадумцам, родным і блізкім. Нізкі паклон і найглыбокая павага — нашым дарагім ветэранам за іх працоўныя і ратныя подзвігі, якія падарылі нам вялікае шчасце жыць і працаваць пад мірным небам! Даўгалецця вам, моцнага здароўя, шчасця і дабрабыту!

3 павагай і ўдзячнасцю за ваш уклад у справу працвіцання роднай Беларусі — Наталля АЎДЗЕЕВА

Уверцюра да фестывалю

У мінулы чацвер сабраўся чарговы гарадскі штаб, на якім быў абмеркаваны ход рэканструкцыі Канцэртнай залы “Віцебск”.

Начальнік упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Уладзімір Цярэнцёў паведаміў “К”, што на апошнім пасяджэнні

штаба прысутнічалі старшыня Віцебскага гарвыканкама Віктар Нікалайкін і генеральны дырэктар Дырэкцыі Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” Радзівон Бас.

Як вядома, Канцэртная зала “Віцебск” — адзін з паўтара дзясятка аб’ектаў культуры горада, што напоўніцца будзе за дзейнічаны пад час “Славянскага базару...”

Юбілей з прэм’ерай

4 мая Тэатр-студыя кінаакцёра адзначыць юбілей свайго мастацкага кіраўніка: з нагоды 60-годдзя народнага артыста Беларусі, рэжысёра тэатра і кіно Аляксандра Яфрэмава адбудзецца святочны вечар.

У праграме імпрэзы, апрача традыцыйных у дадзеным выпадку віншаванняў ад ка-

лег і прыхільнікаў, абзначаны паказ новай тэлевізійнай стужкі юбіляра — “Немец”.

Чатырохсерыйная прыгодніцкая карціна, якая створана на Нацыянальнай студыі “Беларусьфільм”, стала адзінаццатай па ліку ў творчай кар’еры майстра. Як і ў папярэдніх стужках Аляксандра Яфрэмава, дзеянне “Немца” разгортваецца ў часы Вялікай Айчыннай: галоўныя героі спрабуюць разгадаць загадку каштоўнага груза, які таямніча знік з блакаднага Ленінграда...

Абмен на пленэры

Сёння ў карціннай галерэі імя Г.Вашчанкі, што ў Гомелі, адкрыецца выстаўка твораў па выніках міжнароднага пленэру “Зямля Беларускай”.

Галоўны захавальнік фондаў галерэі Алег Курашоў паведаміў “К”, што амаль усе творцы, якія ўдзельнічалі ў пленэры, падораць установе сваю работу.

Цягам дзесяці дзён мастакі з Мінска, Гомеля, Магілёва, Санкт-Пецярбурга і Чарнігава актыўна працавалі на берэзе Сожа непалёк ад санаторыя “Чонкі”. Па словах Алега

Курашова, усе яны прадуктыўна, цікава правялі час, да таго ж, з надвор’ем вельмі пашанцавала, і творцы прадставяць цудоўныя пейзажы. “Але галоўная мэта пленэру — міжкультурны абмен прадстаўнікоў розных мастацкіх школ, — дадае ён. — Госці з-за мяжы маглі бачыць, як эфектыўна развіваецца культура і наогул інфраструктура ў рэгіёне, што больш за ўсё пацярапеў ад аварыі на ЧАЭС”.

Пленэр меў добры плён: у карціннай галерэі хутка адбудуцца персанальныя выстаўкі расійскіх і ўкраінскіх мастакоў, што ўдзельнічалі ў ім. Ужо існуе дагавор пра шэраг экспазіцый. А сярод аўтараў сённяшняй калектываў

ёсць дзе адпачыць душой і нават парыбачыць. Хтосьці перажываў, што да цэнтра далёка. Па цяперашніх мерках — ідэальна: колькі хвілін да метро, а там — у любую кропку можна трапіць. Хваляваліся, што вакол можа быць пустэча, — ажно не: гандлёвы цэнтр, дзіцячыя садкі, школы... Сапраўдны правобраз маленькага гарадка, не сапсаванага жалезнымі рытмам мегаполіса. Немагчыма апісаць словамі ўсе адчуванні! Можна, хіба музыкай перадаць эйфарыю? Вясна, 20-годдзе нашай кафедры, якое мы днямі адзначылі, — і такі падарунак, бы нейкі “бонус” да гэтага вялікага творчага свята!..

— Дзіва, — не хавае радасці намеснік дырэктара дзіцячай музычнай школы № 19 г. Мінска Галіна Сцяпанавая, — што ў наш час здараюцца такія цуды. Можна ганарыцца: у нас ёсць людзі, неабыйкавыя да творчага лёсу ішчых. Я вельмі ўдзячная кіраўніцтву Саюза музыкальных дзеячаў і ўсім яго супрацоўнікам, бо мне і з афармленнем дакументаў дапамаглі, і ўвогуле падтрымалі. Цяпер засталіся толькі прыемныя спадзяванні, у тым ліку — на сустрэчы з калегамі. Дом жа — творчы!..

— На чамаданах! — усмешліва адгукнулася на віншаванні “з новай хатай” малады кампазітар, удзельніца многіх міжнародных і сумесных праектаў Вольга Падгайска. — Цяпер жа — усе ўмовы для творчасці! Уяўляеце? З Асацыяцыі маладых беларускіх кампазітараў пры Саюзе музыкальных дзеячаў нас будзе ў гэтым доме ажно трое: старшыня Канстанцін Яськоў, Яўген Ларыёнаў і я. Гэта ж колькі яшчэ цікавых праектаў можна зладзіць! Думкі так і лётаюць, гудуць, спяваюць, ідэй — процьма! Вось толькі пераедзем (Косця, дарэчы, ужо засяліўся) — і пачнём...

На здымках: “музычны дом” месціцца акурат насупраць царквы Мікалая Цудатворца і зусім побач з ракой Волмай. Фота Аляксея СКРЫПНІКА



Кожны з іх цяпер актыўна рыхтуецца да фестывалю. Але асноўныя работы вядуцца на КЗ “Віцебск”, дзе штодня працуе па 120 будаўнікоў-рамоннікаў. 3 мая работы будуць наладжаны ў дзвюхменным рэжыме.

Сёння, як паведаміў начальнік упраўлення культуры, у абласным цэнтры праходзіць чарговы суботнік з удзелам старшыні Віцебскага аблвыканкама Аляксандра Косінца. Усё натуральна: Віцебск рыхтуецца не толькі да фестывальнага свята, але і да Дня горада, што будзе адзначацца 25 чэрвеня.

Праца над фільмам доўжылася цягам года. У ім заняты вядомыя акцёры: Данііл Страхаў, Павел Харланчук, Вікторыя Талстоганава, Павел Дзюнон, Ігар Сігоў, Сяргей Журавель ды іншыя артысты з розных краін.

Чакаецца, што з юбілеем і чарговай прэм’ерай Аляксандра Яфрэмава павіншуюць калегі і прыхільнікі яго таленту з Беларусі і з-за мяжы.

А ў апошнія дні красавіка — пачатку мая тэлеканал “ЛІАД” прапануе сваім глядачам рэтранспектыву стужак рэжысёра: “Рыфмуецца з каханнем”, “Замах”, “Снайпер. Зброя помсты”.



выстаўкі — Ігар Бархаткоў, Аляксандр Лубнёўскі і Аляксандр Грышкевіч з Мінска, магіляўчанка Галіна Конанава і гомельскія жывапісцы Юрый Платонаў і Сяргей Ігнаценка, маладыя мастачкі з Пецярбурга Анастасія Духаніна і Наталля Рамашына, мастакі з Чарнігава Алена Сачанка і Васіль Юрзін.

На здымку: “Чонкі” натхнілі мастакоў.

— Як мне казалі, узнагароду я атрымаў “за ўсё” здзейсненае апошнім часам, — праз гадзіну пасля ўрачыстай цырымоніі гутарым з Аляксандрам Іосіфавічам, які ў Мінск завітаў, як кажуць, “па справе”. — Вядома, навіна аб узнагароджанні была нечаканай, але, што і казаць, вельмі прыемнай.

Аляксандр Ласмінскі, як неаднойчы пісалі журналісты, — “чалавек-аркестр”. Тэлевізійшчыкі яго ведаюць па ўкладзе ў развіццё беларускага тэлебачання, а сёння — як дырэктара тэлерадыёвяшчальнага канала “Гродна Плюс”, заснаванага Гродзенскім гарвыканкамам. Газетчыкі памятаюць яго нататкі ў колішняй, яшчэ эсэраўскай, “Камсамольцы”. Кола фатографіі паважае Ласмінскага як майстра, аўтара шматлікіх альбомаў і выставак прародны край, кіраўніка Народнага фотаклуба “Гродна”. Дарэчы, у апошнія дні сакавіка ў Маскве ён стаў лаўрэатам І Міжнароднага журналісцкага конкурсу “Лепшы ў прафесіі” сярод удзельнікаў з 15 краін СНД у намінацыі “Фатаграфія” зноў жа за серыю “Мая гродзенская зямля”. Ягоны аўтарытэт дэпутата і краязнаўцы таксама прызнаны не толькі ў межах Гродна: Аляксандр Ласмінскі з’яўляецца адным з распрацоўшчыкаў гарадской праграмы “Спадчына”.

— Як я ўспрымаю ўзнагароды? У першую чаргу — як пацвярджэнне таго, што плён маіх спраў мае ацэнку “плюс”...

Наведванне Аляксандрам Ласмінскім Мінска не абмежавалася адно атрыманнем пачэснай адзнакі — і карэспандэнт “К” было прапанавана скласці кампанію ў дзелавым шпацыры.

— Віншуйце! — шчыра вітаюць Аляксандра Іосіфавіча ў Міністэрстве інфармацыі Рэспублікі Беларусь за некалькі дзён да Дня работнікаў радыё і тэлебачання. Начальнік упраўлення электронных СМІ Уладзімір Ядранцаў тут жа ахвотна распавядае пра ўнікальнасць канала:

— Калі мы праводзілі калегію па развіцці рэгіянальнага тэлерадыёвяшчання ў Салігорску, быў адзначаны высокі ўзровень гродзенскага тэлеканала. За кароткі тэрмін — тры гады — ён сабраў выдатную базу, што, адзначым, здараецца рэдка ў рэгіёнах. Па-другое, там працуе цудоўная творчая каманда. Мы ўпэўнены, што з часам гродзенцы створаць канкурэнцыю не толькі абласному тэлебачанню, але і цэнтральнаму. І гэты поспех, безумоўна, абумоўлены талентам яго кіраўніка... “Гродна Плюс”, зазначым, заняты ў дзвюх намінацыях “Тэлеаршыні”, але раскрыць падрабязнасці пакуль не можам. Дарэчы, аднаго “дзіцяці” мала: Міністэрства інфармацыі зарэгістравала “Радыё Гродна Плюс”. “Народзіны” чакаюцца восенню...

Парадоксы прафесійнага ТБ

Наступны “прыпынак” у “прафесійным праменадзе” — гэта выдавецтва “Беларусь”. Там рыхтуецца да выпуску вялікая кніга Аляксандра Ласмінскага — “Гродзенская зямля з вышынні птушынага палёту”. Менавіта тут, пад час прагляду яркавых фатаграфій, зробленых з верталёта, быццам бы абстрагаваўшыся ад надзённых турбот, мне ўдаецца пагутарыць з няўрымслівым журналістам, фатографам і грамадскім дзеячам.

— Аляксандр Іосіфавіч, калі вы вырашылі адкрыць “Гродна плюс”, задачу стварыць якое тэлебачанне вы перад сабой паставілі?

— Як чалавек, які шмат гадоў аддаў тэлебачанню, я ўяўляю сабе толькі прафесійны тэлеканал. А такі канал, натуральна, патрабуе шматлікіх выдаткаў. Тым не менш, удалося сабраць унікальную сучасную тэхнічную базу. Вам трэба ўсё ўбачыць сваімі вачыма. Далей, канал — гэта, безумоўна, добры калектыў. І я лічу, што ў гэтым сэнсе ў нас усё складалася выдатна. Калі мы зрабілі аб’яву аб будучым тэлебачанні, да нас на кастынг прыйшло больш за сто чалавек! І, прызнаюся шчыра, у выніку ўзялі тыя людзей, якія раней не мелі дачынення да тэлебачання, вядома, акрамя некалькіх асноўных супрацоўнікаў. Вось такі парадокс атрымаўся: прафесійнае тэлебачанне, якое стваралася звольнага з рупліцаў і энтузіястаў.



200 га для “горада-музея”

Гродна ў ракурсе Аляксандра Ласмінскага

Прызнаюся шчыра: першапачаткова мая сустрэча з Аляксандрам Іосіфавічам ЛАСМІНСКІМ была запланавана як гутарка з дэпутатам, захопленым захаваннем спадчыны Гродна, старшынёй камісіі Гродзенскага гарсавета дэпутатаў па культуры, адукацыі і справах моладзі, якая выступіла колькі гадоў таму з ініцыятывай надання сьлыннаму “гораду каралёў” юрыдычнага статусу “горад-музей”. Дазнацца пра лёс той прапановы, якая сёння як ніколі на слыху, і ўваходзіла ў мае планы, пакуль у тэлефоннай слухавцы не пачула: “Выбачайце, зараз размаўляць не магу: я на цырымоніі ўручэння ўрадавай ўзнагароды”. Некалькі бліц-пытанняў адкрылі: амаль у той самы момант, калі я “прабівалася” да Аляксандра Ласмінскага, ён атрымаў медаль Францыска Скарыны з рук прэм’ер-міністра Міхаіла Мясніковіча. Падзея ўнесла карэкціроўку ў запланаваны ход інтэрв’ю.



Мо на Савецкай знойдзецца месца і для музея вясельных абрадаў?

— І якім крытэрыем вы кіраваліся пад час адбору?

— Напэўна, шостым пачуццём. Калі казаць больш праявічна, я абпіраўся на свой вопыт. Менавіта ён навучыў мяне разбірацца ў людзях. І можна сказаць, што ў гэтым адчуванні людзей я ніколі не памыляўся. Вядома, усе нашы новыя супрацоўнікі прайшлі базавы курс падрыхтоўкі. Мы навучылі людзей. І ў выніку атрымалася яркая і таленавітая каманда. Так, у кожнага свой характар, але разам яны — калектыў, праца якога стварае адметнасць і непаўторнасць нашага тэлебачання.

Штодзень у нас працуе тры здымачныя групы на навінах. Яны “выходзяць” на пяць-шэсць сюжэтаў у вячэрніх выпусках. “Гродна Плюс” — гэта таксама адзінае тэлебачанне ў горадзе, якое робіць прамую трансляцыю ўсіх масавых святаў.

Таксама мы маем 25 цыклаў перадач, у распрацоўцы — яшчэ некалькі. Такім чынам, можаце бачыць, якія задачы мы сабе ставім і імкнёмся іх выконваць.

Дэталі да партрэта гродзенцаў

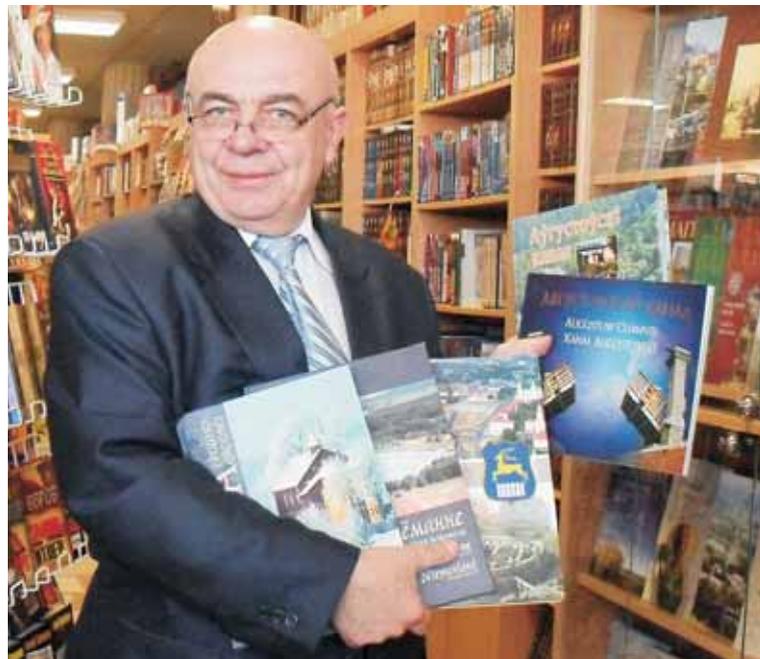
— Новы канал можна было зрабіць выключна забяўляльным, але вы пайшлі іншым шляхам...

— Так, у першую чаргу, мы імкнуліся да таго, каб гродзенцы атрымлівалі самыя свежыя навіны. Да ўсяго — абвязкова, — культурна-асветніцкія праграмы, бо гродзенцы цікавяцца сваёй гісторыяй, культурай. Без падобных цыклаў мы не ўяўлялі сваё тэлебачанне. Ведаеце, якую асаблівасць мае выява немаўляткі на іконе Каложскай Божай Маці? Дзіця трымае пад пахай кнігу. Мне здаецца, гэтая дэталі як ніякая іншая характарызуе гродзенцаў.

Дарэчы, гэтая ўнікальная гродзенская святыня была страчана на пачатку XX стагоддзя. Мы ўжо цягам шасці гадоў актыўна займаемся яе пошукам. След іконы абрываецца ў Расіі перад Вялікай Айчыннай вайной. Звесткі, якія мне даводзіцца здабываць усімі праўдамі і няпраўдамі, сведчаць пра тое, што святыню ведаюць. Гэта дае надзею на тое, што аднойчы яна вернецца ў Гродна...

Колькі ў Гродна гісторыі?

— Набыццё Гроднам статусу “горада-музея”. Ініцыятыва, “рухавіком” якой вы з’яўляецеся, сёння разглядаецца дэпутатамі Парламента. Як хутка, на вашу думку, гэты тэрмін атрымае юрыдычную сілу?



Аляксандр Ласмінскі.

— Усё ж такі гэта тая справа, што патрабуе ўважлівага разгляду і дакладнага прапісвання дэталей, але, безумоўна, дадзеная ініцыятыва — адна з найважнейшых для лёсу горада. Мы маем 200 га гістарычнай забудовы ў цэнтры — і гэта ўнікальны рознастыльовы архітэктурны фонд, чым можа пахваліцца не кожны мегаполіс. Фонд, які патрабуе інвестыцый і клопатлівага да сябе стаўлення.

Музеіфікацыя горада дазволіць, з аднаго боку, пакінуць нашчадкам нашу спадчыну ў належным выглядзе, з іншага — будзе спрыяць прамоцыі Гродна, а гэта значыць, праз развіццё турызму дазволіць атрымаць сродкі ў бюджэт.

— Найменне “горад-музей” прадугледжвае пэўны комплекс старых пабудов, якімі славіцца Гродна, шэраг музеяў. Што да апошніх, дзе вы плануеце іх размясціць?

— Вядома, у нашым гістарычным цэнтры. Сёння фасады будынкаў цэнтральнай Савецкай вуліцы, адной з самых вядомых у горадзе, адноўлены па чарцяжах XIX — пачатку XX стагоддзя. Але ў дварыках гістарычнага цэнтра знаходзяцца дамы, якія, пры ўсёй сваёй культурнай каштоўнасці, мала прыдатныя для жыцця. Цяпер горад прыняў рашэнне паступова адсяняць людзей адтуль, прадастаўляючы новае жыллё, і нават не на ўскраіне горада. У той жа самы час, гэтыя цудоўныя камянічкі з’яўляюцца выдатным месцам для маленькіх музеяў. Можам узгадаць прыклады падобных устаноў у нашых суседзях: у тым жа Шаўлі ў Літве ёсць музей тэлевізараў, веласіпедаў, фатаграфій... Мяркую, спіс можна доў-

жыць. У фондах жа нашага Гісторыка-археалагічнага музея знаходзіцца шмат унікальных прадметаў, калекцый, якія чакаюць сваёй экспазіцыі. Тая ж калекцыя манет налічвае 20 000 экзэмпляраў. Манеты розных народаў, і тыя, якія чаканіліся на нашай зямлі, золата, срэбра, скарбы — усё гэта ляжыць у скрынях, якія адкрываюцца толькі пад час інвентарызацыі. Чаму ж не скарыстацца спадчынай?

На аснове калекцый манет можна стварыць цудоўны Музей нумізматыкі. У ім жа або побач магла б быць зала для сучасных калекцыянераў манет. І тут жа — філіял, да прыкладу, Нацыянальнага банка, дзе будуць прадавацца памятна-сучасныя манеты. Вось вам адзін прыклад музейнага комплексу. Далей, у наступным падворку, — Музей філатэліі.

У Гродзенскім гісторыка-археалагічным музеі ёсць і найцікавая калекцыя марак, пачынаючы з першай расійскай і гэтак далей. Таксама магчыма атачыць яе сучаснымі крамамі, дзе прадаваліся б філатэлістычныя вырабы — ці не яшчэ адзін музейны комплекс? Музей старадаўняга побыту, Музей фатаграфіі, Музей паштовай сувязі — мяркую, што і гэтыя ўстановы, як і Пажарна-тэхнічны музей, нядаўна створаны паводле той самай праграмы “Спадчына”, карысталіся б попытам у турыстаў... А калі матэрыял спалучыцца з прапановамі кавярняў, якія размесцяцца ў старажытных сутарэннях, — ці ж гэта не ідэальнае месца для адпачынку?

— Справа, як разумее, у часе?

— Паўтаруся: хоць наша канцэпцыя амаль складзена, спяшацца не трэба. Днямі ў нас прайшла міжнародная канферэнцыя, прысвечаная паняццю “горад-брэнд”. Як стварыць брэнд горада? Як яго прасоўваць? Досвед, якім падзяліліся спецыялісты, для нас вельмі карысны і, як кажуць, быў атрыманы своечасова. І ў гэтым сэнсе наша канцэпцыя яшчэ мае магчымасці для ўдасканалення. Ведаеце, я сапраўды лічу, што лепш за гродзенскую зямлю — няма. Вось мы зараз з вамі размаўляем і паралельна разглядаем фатаграфіі гродзенскага краю. Ці вы можаце паспрачацца з маім меркаваннем?..

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

P.S. Кульмінацыяй інтэрв’ю стаў здымак суразмоўцы ў адной з мінскіх кнігарняў. Усіх пятнаццаць яго кніг у краме не знайшлося, але з тымі выданнямі, што былі ў продажы, фотамастак і папазіраваў.

Праз некалькі дзён заслужаная артыстка Беларусі Алена СПІРЫДОВІЧ, якая стала для многіх своеасаблівым талісманам “Славянскага базару ў Віцебску”, разам са сваімі калегамі будзе святкаваць Дзень работнікаў радыё і тэлебачання. Напярэдадні ж яна адзначыла два асабістыя святы: свой юбілей, віншаванні з нагоды чаго працягвае прымаць і па сёння, і, акурат на наступны дзень, 24 гады сямейнага жыцця.

Мы сядзім ва ўтульнай вулічнай кавярні ў цэнтры Мінска. Вячэрняя гадзіна пік, навокал віруе жыццё, спяшаюцца аўто і мінакі, а тут — гэтка аазіс сонечнага спакою, бо ад усмешкі маёй суразмоўцы пачынаюць расцвітаць нават штучныя кветкі ў інтэр’еры. Пакуль дастаю дыктафон і блакнот, замест падрыхтаваных “глобальных” пытанняў пра культуру і свет мастацтва з вуснаў зрываецца што-сьці зусім іншае...

Калі “скарбоначка замыкаецца” ...

— Гэта ваша любімае месца?

— Зусім не, але вельмі зручна: можна пасядзець, адпачыць пасля напружанага працоўнага дня і пры гэтым не адрывацца ад жыцця.

— Быць у цэнтры падзей і ўвагі — ваша крэда?

— Ні ў якім разе! Я навучылася спыняцца, нават рабіць крок назад, каб апынуцца ў ценю і асэнсаваць усё, што адбылося. Мы заўсёды кудысьці спяшаем, бляжым, не паспяваем, ад гэтага пакутуем, спяшаем яшчэ больш. А з цягам часу становіцца зразумела, што жыццё — гэта тое, што ты ў ім запамніў. Таму ніколі не трэба шкадаваць час, каб спыніцца і запамніць. Мы яго шмат на што марнуем — вось там можна і эканоміць, каб на ўсё хапіла. А запамінаць трэба, найперш, уласныя адчуванні радасці і шчасця. Хай яно будзе маленькім, “лакальным”, з-за нейкай дробязі, але з такіх яркіх, каляровых аскепкаў можна будзе складаць цэлую мазаіку. Што ж да “цэнтры ўвагі”, дык я ўмею ставіць у яго сваіх блізкіх і сяброў.

— А на сцэне? Дарэчы, наколькі вам дапамагае ў гэтай прафесіі журналісцкая адукацыя? Ніколі не шкадавалі, што не пайшлі ў тэатральны?

— У тэатральны не паступала, бо артыстам быў бацька. Але, пэўна, каб рыхтаваць вядучых, патрэбна іншая адукацыя, не тэатральная. Бо ў артыстаў і ў вядучага — зусім розныя мэты выхаду на сцэну. Артыст павінен з першых імгненняў прыцягнуць увагу глядача да сябе і не адпусціць яе да канца спектакля. Іначай ён — дрэнны артыст! Вядучы таксама павінен зрабіць усё, каб прыцягнуць максімум увагі, але не да сябе — да таго артыста, які выйдзе пасля яго. І гэта прынцыповая розніца! На жаль, яе не ўсе разумюць. А для вядучага галоўнае — не толькі стварыць добразычліваю атмасферу ў зале, але і зрабіць усё, каб артыстам было камфортна выходзіць на сцэну.

— Дзе ж тады мяжа паміж тэкстам, напісаным для вядучага, і ўласнымі імпрывізацыямі?

— Найперш, у этычнай сферы. Добры вядучы заўсёды з павагай ставіцца да аўтарскага тэксту — так сама, як гэта робяць музыканты-выканаўцы, акцёры, якія іграюць у спектаклі. Калі ты адчуваеш, што

ках у вядучага павінны быць не толькі “хатнія нарыхтоўкі”, агульны культурны круггляд, але і выхаваны мастацкі густ, каб вызначыць, што і ў якім канцэрце дазволена, каб вынік атрымаўся эстэтычным. Што ні кажыце, а з канцэрта, як і з-за стала, чалавек павінен сыходзіць з лёгкім адчуваннем голаду: маўляў, яшчэ б крыху! Гэта куды лепш, чым наадварот. Асабіста мне перад самымых выходам на сцэну трэба быццам акінуць поглядам канцэрт, з першага да апошняга нумара, сабраць яго “разам” — і ўсё, “скарбоначка замкнулася”. На рэпетыцыях гэта адчуць немагчыма, а літаральна за хвіліну да пачатку ты бачыш, нарэшце, усю карціну цалкам — і

нават адкрыла салон “Іра” — з націскам на апошнім складзе. Яна сама выявіла жаданне зрабіць для мяне сукенку — і я ўпершыню ў жыцці апранула ярка-ружовае, прычым у спалучэнні з зялёным. Здавалася б, жудасная сумесь! Ажно не: атрымалася надзвычай свежа, арыгінальна і з густам. Ёсць у мяне і адзенне, створанае Таццянай Сычовай з Віцебска. Заўсёды з асаблівымі пачуццямі еду ў гэты горад...

— Бо, пэўна, з яго, другога па ліку “Славянскага базару ў Віцебску” пачалася ваша кар’ера вядучай: дагэтуль вы былі размеркаваны на тэлебачанне рэдактарам...

поцімся адно аб адным. Гэтае ціхае шчасце... Бо жыццё, пэўна, складзена так, што, не зведаўшы гора, нельга спазнаць і вялікага шчасця: ты яго можаш папросту не заўважыць, не ацаніць. Бяда — гэта тое, што ўжо нельга выправіць. А ўсё астатняе, што, бывае, напачатку здаецца невычэрпнай трагедыяй, — усяго толькі дробныя непрыемнасці. Таму ўсё, што яшчэ можна выправіць, трэба ісці і выпраўляць! Не задумвацца: а чаму менавіта я? Выпраўляць — і ўсё. Гэта тычыцца і асабістых стасункаў, і працоўных. А яшчэ лепш — не даводзіць сітуацыю да таго, каб патрабавалася ўмяшальніцтва. Словам, дарэчы, можна параніць яшчэ

Алена Спірыдовіч: “лавіць хвалю” і ствараць мазаіку ціхага шчасця



тэкст напісаны не проста так, працуючы над ім, аўтары разважалі не толькі над кожным словам — над кожным знакам прыпынку, дык імкнешся данесці ўсё гэта да слухача як мага больш беражліва. Да таго ж, асабіста мне часта выпадае весці такія канцэрты, у якіх уся праграма пралічана да хвіліны і нават секунды. Бо гэта звязана і з удзелам высокіх дзяржаўных асоб, і са шчыльным графікам саміх артыстаў: здараецца, усё зроблена так, каб ён літаральна з цягніка трапіў на сцэну, выступіў — і праз колькі хвілін зноў на вакзал ці ў аэрапорт. Ці можна тут дазваляць сабе “лірычныя адступленні”, жарты, анекдоты? Іншая справа, калі здараюцца непрадбачаныя сітуацыі і цябе просяць “пацягнуць час”, або крыху “паскорыць” канцэрт. Але і ў такіх выпад-

сябе ў ёй. Тады і прыходзіць канчатковае разуменне, што і як трэба рабіць, каб не парушыць гармонію.

— А знешні выгляд? Як вы шукаеце вобраз, які трэба стварыць?

— Давяраю гэта свайму дызайнеру — Эльвіры Жвікавай, мастацкаму кіраўніку Беларускага цэнтры моды. Вядома, яна раіцца са мной, калі штосьці нафантазіруе. А я, у сваю чаргу, заўсёды кажу ёй, куды еду і дзе буду выступаць. Бо для сцэнічнага строя значэнне мае ўсё: ад назвы фестывалю да надвор’я, памераў сцэны, наяўнасці ці адсутнасці тэлефіру і яшчэ многіх і многіх рэчаў. Адзін са сцэнічных строяў стварыла для мяне Ірына Панароўская. Усе ведаюць яе як цудоўную спявачку, а яна, між іншым, займаецца яшчэ дызайнам,

— “Славянскі базар...” для мяне — гэта, найперш, людзі. І тыя, хто прыязджае выступаць, і тыя, хто на ім працуе, і тыя, хто прыходзяць на само свята. Ды ўсё ж форум — гэта, у першую чаргу, віцябане: дзякуючы ім ён працуе, бы вялізны адладжаны механізм. І я магу толькі ганарыцца, што ад такой “гаечкі”, як я, таксама можа штосьці залежаць. Гэты фестываль, безумоўна, павінен і будзе шукаць сабе новых вядучых, адкрываць імёны. Але ўпэўнена: ніхто з іх ніколі не будзе любіць яго так, як я, — бескарысліва, не толькі за маю на ім працу, але і “проста так”.

— Як вядучая вы даўно ўжо VIP-персона на любых фестывалі, а яшчэ і тэлебачанне! Як усё паспяваеце?

— Я заваявала сабе права выбіраць: не заўсёды пагаджаюся, калі клічуць, бо спачатку цікаўлюся мерапрыемствам. І калі, здараецца, перашкаджае не толькі недахоп часу, але і нейкія сумневы, унутраныя ваганні, — адмаўляюся.

— Ваш удзел у тым або іншым мерапрыемстве даўно ўжо ўспрымаецца гэтка “знакам якасці” самога канцэрта ці фестывалю. Аказваецца, вы ведаеце “пачатковы адсеў”!

— Усіх грошай не заробіш, а дадатковы вольны вечар з любімым чалавекам куды даражэйшы...

— Дарэчы, як вы пазнаёміліся з Юрыем Брэўсам? Зразумела, што на тэлебачанні...

— Я была ў разводзе, ды нікому пра тое не казалі. А тут адразу зразумела: гэта мой чалавек. Але Юра быў жанаты... Потым ён даведаўся пра мяне праўду, пачаў з большай настойлівасцю пра мяне клапаціцца, развёўся... Але шлюб мы ўзялі не адразу. Я не настойвала, а ён, пэўна, быў напалоханы ранейшым вопытам. І ў нейкі момант я не вытрымала — сышла. Адно без аднаго мы працягнулі нядоўга — крыху менш за тры дні. Але я за гэты час паспела атрымаць іншую прапанову. І адмовіць. Юра сказаў мне потым, што ён так да мяне бег — з усіх ног, бо баўся спазніцца. Пэўна, адчуў. І з таго часу мы разам. Нам добра, нават калі мы проста маўчым. З кожным годам, з кожным днём мы становімся яшчэ больш закаханымі — і ўсё больш кла-

больш, чым нейкім учынкам. Але і вылучыць — таксама.

— Вы аптымістка?

— Так. Нягледзячы ні на што. Я заўсёды гэта дадаю. Калі мне было 20, казалі проста: “Аптымістка”. А калі стала больш — дадаю: “Нягледзячы ні на што”.

— Няўжо ў 21 жыццё здавалася скончаным?

— Не, я мела на ўвазе тыя “рознаныя рознасці”, што з намі ў жыцці адбываюцца. Дык вось, нягледзячы на іх, нягледзячы ні на што, я — аптымістка. А ўзросту свайго не саромеюся. У мяне не тая прафесія, каб ён мог перашкодзіць. Я ж не топ-мадэль, да прыкладу! І быць ёй не збіраюся. Ну, можа, не завуць мяне ўжо весці дыскатэкі, але гэта мне становіцца нецікава. Затое цікава штосьці іншае!

— І ў гэтым цікавым таксама ёсць штосьці не толькі адуюленае, ўзнёслае, але і жартоўна-побытавае...

— Жыццё падкідвае ўсё, што заўгодна. Літаральна сёння заходжу на тэлебачанне, а там усе рагочуць: маўляў, як наш гурт “Вялікабрытанія” сябе пачувае? Я не ўцяміла, бо і не ведаю такога. А мне кажуць, як толькі што здымалі праграму, размова зайшла пра замежную эстраду, і запрошаныя ў студию салісты аднаго гурта раптам выдалі, што сталіца Амерыкі...

— Няўжо Галівуд?

— Калі б так! Яны казалі: Вялікабрытанія!.. Ці яшчэ: заходжу неяк у кнігарню, стаіць жанчына ля паліцы з класікай, гартае кнігу і кажа: “Гэта ж трэба! Не паспеў фільм выйсці, а ўжо і кніжку склалі!”

— А ў кніжцы вашага жыцця, якая старонка самая загадкавая, патаемная сёння?

— Індыя. Сонца, што павольна “срадае” ў мора, і ты, маўкліва назіраючы за гэтым, думаеш пра ўсё самае добрае, бо ледзь толькі сядзе — быццам выключыць святло, і запалыцца свечы... А яшчэ жоўты пясок, спрасаваны хвалямі настолькі, што ідзеш, не пакідаючы слядоў... Хваля, якая можа ўзняць цябе, калі ты адчуеш яе накат і сам падскочыш, а можа і адкінуць на бераг, калі ты яе прамаргаеш. Што гэта — адпачынак ці суцэльная філасофія?..

Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

У Палацы мастацтва працуе Рэспубліканская выстаўка “Беларускі нацюрморт 1960-х — 2000-х”. Яна дае магчымасць вызначыць тыя тэндэнцыі, якія мелі ў айчынным нацюрморце за апошнія 50 гадоў, падвесці пэўныя вынікі і абмеркаваць перспектывы развіцця гэтага жанру ў сучаснай творчасці.

Жанр нацюрморта ў савецкім мастацтве займаў, так бы мовіць, ніжнюю прыступку ў ранжыры сацыяльнай значнасці, але пры гэтым быў вельмі ўлюбёны глядачом. Падобныя парадоксы ўзнікалі ў мастацтве нярэдка, але менавіта аб'якавы погляд колішняй цензуры дазволіў цэлым пакаленням выдатных беларускіх жывапісцаў і графікаў свабодна эксперыментавалі ў галіне кампазіцыі і колеру, а таксама надавалі значную ўвагу нацыянальнай культуры праз той прадметны свет, якім яны напаянялі свае творы.

Экспазіцыя ўнікальная не толькі тым, што ўпершыню збірае ў рамках адной прасторы больш за сто аўтараў, фарміруючы паўвекавую рэтрспекцыю, але і тым, што ў арганізацыі гэтай выстаўкі за-



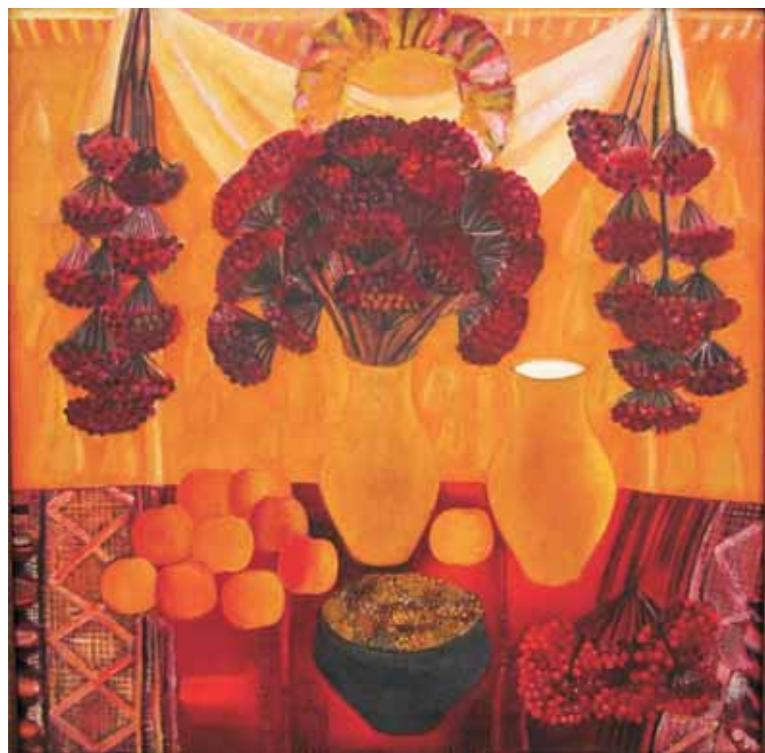
А.Малішэўскі. “Калы”.



У.Зінкевіч. “Рэчы старога дома”.

Шэдэўры, якімі можна захапляцца

Энцыклапедыя колеру



С.Каткова. “Свята”.

дзейнічаны Беларускі саюз мастакоў, Нацыянальны мастацкі музей краіны, Музей сучаснага выяўленчага мастацтва і Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік.

Дадзеная экспазіцыя, на мой погляд, — сапраўдны падарунак для аматараў беларускага мастацтва, бо вельмі важна мець магчымасць не толькі зірнуць аб'ёмна на пяцьдзясят гадоў развіцця жанру, але і паспрабаваць даць адказы на пытанні: ці здольныя сучасныя аўтары выбудоваць такія ж цікавыя і смелыя фармальныя кампазіцыі, як рабілі іх папярэднікі? Ці здольныя яны гэтаксама свабодна і вынаходліва мысліць катэгорыямі колеру і падтрымліваць высокую планку па-сапраўднаму рэалістычнага мастацтва? Гэтыя пытанні — прадмет сур'ёзнага і шырокага абмеркавання, але нават беглы погляд паказвае, што “старыя” работы, прадстаўленыя ў экспазіцыі, глядзяцца вельмі сучасна. А залог іх сучаснасці ў тым, што творы іхніх аўтараў не губляюць актуальнасці і ніколі не страцяць сваёй індывідуальнасці і сілы. Ды і што можа быць больш сучасным, чым, напрыклад, работы Віталія Цвіркы? Дзіўная свабода самавыяўлення, абумоўленая як прыродным талентам разумення колеру, так і моцнай школай, дазваляе ствараць яму такія шэдэўры, як “Нацюрморт з айвой” або “Нацюрморт з партрэтам”. Вынаходліваць, пастаянны творчы эксперымент, адсутнасць страху перад існуючымі стэрэатыпамі і бязмежная любоў да мастацтва — усё гэта дазволіла майстру стварыць цэлы пласт у нацыянальным мастацтве.

Асабліва сцю жанру нацюрморта ў Беларусі з'яўляецца той уклад, які ў яго развіццё ўнеслі і жанчыны: Валер'яна Жолтак,

марты мастачкі — сапраўдныя энцыклапедыя колеру, а яе смелыя пошукі ў галіне фармальнай кампазіцыі — прыклад для маладых твораў. Гледзячы на яе работы, хочацца сказаць: “Вось ён, вобраз сапраўднай Беларусі!” Не менш значны ўклад у станаўленне нацыянальнай культуры з дапамогай сваёй творчасці ўнесла Аляксандра Паслядовіч: ейныя афорты і майстэрскае валоданне “сухой іголкай” здабылі ёй славу выдатнага графіка.

На выстаўцы мяне вельмі ўразілі дзве работы Соф'і Лі, чьё імя, на вялікі жаль, цяпер не так вядома шырокай публіцы, але творы яе, безумоўна, уваходзяць у “залаты фонд” беларускага мастацтва. У карцінах “Чэрвень” і “Ураджай” злучыліся дзіўна

Важнае месца займаюць работы Гаўрылы Вашчанкі. Шмат у чым менавіта дзякуючы Гаўрылу Харытонавічу нацюрморт ажыццявіў прарыў, паступова вырастаючы ў самастойны жанр. На выстаўцы прадстаўлена міні-рэтрспектыва творчасці майстра. Яго работы напаяняюцца ўсё большай філасафічнасцю, а колеравая палітра выбудавана на тонкіх вохрыстых градацыях, якія надаюць карцінам незвычайную цеплыню. У процівагу тонкай палітры Вашчанкі, вылучаюцца актыўныя, літаральна на грані фолу, палотны Мікалая Залознага. Карціны Мікалая Рыгоравіча здзіўляюць тым, як дакладна ён выкарыстоўвае “чыстыя” колеры. Рэдка хто мог дазволіць сабе так упэўнена звяртацца да чырвонага. Ягоныя работы адметныя ўражальным магнетызмам, і глядачу вельмі складана адарваць ад іх погляд, але нават пасля таго, як ён гэта зрабіў, яны назаўсёды застаюцца ў памяці. Як застануцца ў сэрцы дзіўна тонкія і ажурныя карціны Леаніда Шчамялёва ды Барыса Казакова і магутныя, суровыя, “канструктыўныя” палотны Аляксандра Кішчанкі і Альгерда Малішэўскага.

Уладзімір Зінкевіч прадставіў серыю работ “Рэчы старога дома”. Праз яе можна зразумець, чаму нацюрморт — гэта “правадыр” глядача ў святло нацыянальнай культуры. Менавіта таму, што нацюрморт лепш за іншыя жанры выяўленчага мастацтва здольны перадаць нацыянальны асабліва сцю прадметнага свету. Рэчы даюць даволі яркае ўяўленне аб характары і ладзе жыцця людзей, а ў работах Уладзіміра Леанідавіча кожная рэч мае сваю гісторыю, сваё доўгае жыццё, сваю легенду.

Асабліва хацелася б адзначыць творы Міхаіла Баразны, Уладзіміра Клімушкі, Марыі Ісаёнак, Віталія Герасімава, Андрэя Савіча, Анатоля Кузняцова, Аляксандра Некрасьвіча, Сяргея Цімохава, Аляксандра Барташэвіча, Генадзя Шутава, Любові Абрамавай, Рыгора Сітніцы, Васіля Пешкуна.

Пакуль можна падводзіць толькі прамежавыя вынікі, паколькі жанр працягвае пасляхова развівацца, але ўжо цяпер можна канстатаваць, што за пяцьдзясят гадоў створана галерэя шэдэўраў, якімі можна толькі захапляцца.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ, дырэктар Рэспубліканскай мастацкай галерэі Беларускага саюза мастакоў (“Палац мастацтва”), мастацтвазнаўца

Поліфанія “жывога”

У Палацы мастацтва працуе юбілейная выстаўка беларускага скульптара Аляксандра Козела, прысвечаная яго 60-годдзю.

Аляксандр Іванавіч скончыў Мінскае мастацкае вучылішча імя А.Глебава ў 1983 годзе, і вось ужо чвэрць стагоддзя ён — актыўны ўдзельнік рэспубліканскіх мастацкіх выставак, міжнародных пленэраў і конкурсаў па скульптуры.

Аляксандр Козел — аўтар многіх здзейсненых цікавых манументальных, садова-паркавых і гісторыка-культурных праектаў, якія былі рэалізаваны ў гарадах і вёсках нашай краіны ды за яе межамі.

Прывабным у “поліфанічных” творчых здабытках гэтага скульптара ўяўляецца ўменне пераканаўча занатаваць “ахарактарызаваць” у трывалым матэрыяле “жывое” аблічча пэўнай асобы ў дакладным сацыяльна-гістарычным атачэнні (напрыклад, мемарыяльныя “дошкі”-рэльефы знакамітых дзеячаў культуры Беларусі П.Дубашынскага і Л.Давідовіч, літаратуразнаўцы, паэта А.Лойкі, драматурга І.Козела; партрэты-бюсты воінаў і военачальнікаў Вялікай Айчыннай — І.Чарняхоўскага, П.Раманава, С.Несцерава, М.Мамантава).

У экспазіцыі ж глядачы могуць пабачыць яго ўдалыя кампазіцыйныя партрэты — своеасаблівыя “ўзорныя” выявы-вобразы таго або іншага часу: “Польмя Перамогі” (“Подзвіг М.Гастэлы”), “Свет М.Цвятавай”, “Я входзіў замест дзікаго зверя...” (І.Бродскі).



А.Козел. “Свет М.Цвятавай”.

Вялікую ўвагу А.Козел надае і няспынным абстрагаваным фармальна-асацыятыўным “вынаходніцтвам”, што робіць большасць яго станковых твораў заўжды прыдатнымі для ўжывання ў ландшафтным дызайне, усталявання ў гарадскіх скверах, на “казачных” пляцоўках дзіцячых садкоў. Якая “пяшчотная”, “рухомая”, узнёслая мадэліроўка мармуру ў ягоных кампазіцыях “Прадкаванне”, “Вандроўнік”, “Начныя шоргаты”, “Жаночы торс”! Колькі непасрэдных трапных, жыццёвых назіранняў, глыбокага філасофскага роздуму ў тых жа абагуленасці звышаваных “лапідарных” мастакоўскіх “эс”: “Чаканне”, “Ахвяраванне”, “Роздум”, “Дуэт”, “Дзень і Ноч”!..

Багатая фантазія ды пільная цікавасць да традыцыйнага мастацтва, этна-пабыту, фальклору адбіліся і на многіх “былінна-казачных” сюжэтах А.Козела, з іх спрадвечным драматычным супраборствам дабра і зла.

У далёкім куце сваёй экспазіцыі Аляксандр Іванавіч змясціў жудасную “атрутную” крылатую пачвару-кобру з рагамі — “Зло. 11.04.2011”. А сустракае наведвальнікаў —

“уседаравальны”, укрываваны Ісус Хрыстос, які лунае над усім... Бронзавы арыгінал гэтага твора, прысвечанага 200-годдзю заснавання Мінскай праваслаўнай епархіі, знаходзіцца ў двары царквы Святой Марыі і Магдаліны ў Мінску...
Аляксандр РУНЕЦ

А.Козел. “Успамін”.



В.Жолтак. “Чырвоная рабіна”.

Ядвіга Раздзялюўская, Соф'я Лі, Святлана Каткова, Раіса Кудрэвіч, Аляксандра Паслядовіч. Для іх гэта была прастора абсалютнай творчай свабоды, той свет, дзе яны сталі самі сабой і адкрылі глядачу самія яркія грані ўласнага таленту.

Імя Валер'яны Жолтак — сінонім жанру нацюрморта. У многім менавіта з ёй сам жанр у нашай выяўленчай прасторы і асацыіруецца. Яе “Званочкі лясныя”, “Нацюрморт у майстэрні” — шэдэўры, і гэтым усё сказана. У значнай ступені тое тычыцца і Святланы Катковай. Нацюр-

выканаўчая ўпэўненасць і тонкая ўнутраная пачуццёвасць. Гэта тыя работы, пасля прагляду якіх хочацца жыць, таму што яны напаяняюць прастору нерукачыннай цеплынёй.

Цэнтральнае месца ў экспазіцыі займае хрэстаматычны нацюрморт Мая Данцыга “Палітра новабудулі”. Гэтая карціна надае сапраўдны імпульс усёй выстаўцы. І ў глядача ёсць магчымасць “ужывую” паглядзець на адну з самых вядомых карцін у гісторыі выяўленчага мастацтва Беларусі.

Прэм'ерны паказ спектакля “Выкраданне Еўропы, або Тэатр Уршулі Радзівіл” у Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы выклікаў надзвычай бурную рэакцыю. Адны з захапленнем казалі пра чарговае “новае слова ў беларускім тэатры”, іншыя з запалам папракалі новую пастаноўку ледзь не ў самадзейнасці і пагардлівым стаўленні да драматургічнай спадчыны Францішкі Уршулі Радзівіл, традыцый беларускага тэатра ўвогуле і Купалаўскага — у прыватнасці. А заадно — і ў “падмане” ўсіх прысутных у зале глядачоў, якія чакалі, што атрымаюць эпічнае мастацкае палатно, апяваючае вытокі тэатральнага мастацтва, а не іранічны “капуснік” на тэму хатніх радзівілаўскіх забаў. На фоне гэткай амплітуды ацэнак і высоў дарэчы аказаўся і наш традыцыйны рэдакцыйны “культпаход”. На старонках “К” сваімі думкамі аб убачаным дзеляцца “культура”ўцы, рэдактары аддзелаў Таццяна КОМАНАВА і Надзея БУНЦЭВІЧ, а таксама рэдактар аддзела часопіса “Мастацтва” — музычны крытык Таццяна МУШЫНСКАЯ.

нават калі яна звярталася да старажытных міфаў, дзе гэтага не было прадугледжана, то паварочвала гісторыю ў патрэбны ёй бок. “Выкраданне Еўропы...” даволі паказальнае ў гэтым сэнсе. Яна ставіла ўсе свае спектаклі ад уласнага імя і “пра сябе” ў галоўнай ролі. Жанчына ў яе п'есах — заўсёды ў галоўнай ролі, менавіта яна выбірае сабе кавалераў, а не наадварот.

Таццяна КОМАНАВА:

— Атрымліваецца, што Францішка Уршуля Радзівіл — першая беларуская феміністка? Але ж для мяне пасля прагляду спектакля яна паўстала ў большай ступені як жонка, якая для таго, каб муж з сябрамі, што балуюць у палацы, не перабралі за сталом лішняга, ладзіць для іх такія “забавы на вольным паветры”. Як утрымаць іх увагу?

тычныя дзеі з музыкай. І хаця музыка да нас не дайшла, яе існаванне пацвярджаюць шматлікія спасылкі нават у самой Уршулі. Ды і разумення оперы ў такім структурным выглядзе, да якога мы прывыклі сёння, у тыя часы не было.

Таццяна КОМАНАВА:

— Але рэжысёр прапануе нам акурат трохчасткавае дзяленне спектакля. Кожная з гэтых частак можа існаваць самастойна, бо не закальцавана з іншымі ні на сюжэтным, ні на вобразным узроўні. І таму прапаную пагутарыць падрабязна пра кожную з іх, паспрабаваць больш дэталева разабрацца не з тым, чаго ў пастаноўцы не было, а — што мы ўсё ж пабачылі на сцэне.

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— Спраўды, усе тры часткі пакінулі рознае ўражанне. Прыкладам, першая —

балетная — выклікала мой інтарэс. Хаця візуальна адразу відаць, што задзейнічаны не прафесійныя акцёры балета, а навучэнцы харэаграфічнага каледжа. Мне было цікава, як харэограф Наталля Фурман справіцца з пастаўленай задачай: на музыку, якая не дайшла з таго часу, а напісана “ў стылістыцы” XVIII стагоддзя кампазітарам Андрэем Зубрычам, прапанаваць адпаведную балетную лексіку, стварыць і сабраць цэласнае відовішча.

Таццяна КОМАНАВА:

— І пераканаць нас, што яно адлюстроўвае той час?

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— У прыныце, адлюстроўвае, і з гэтага боку харэограф нібыта справіўся з задачай. Але справа ў тым, што сёння публіка — іншая. І калі, згодна з прынцыпам рэканструкцыі, прадставіць дакладныя, ад-

РЭМІКС ДЛЯ КАМПІЛЯЦЫІ.

Чаго нельга разбураць пад час “рэканструкцыі”, нават — тэатральнай



паведныя стылістыцы XVIII стагоддзя рухі, пластычную пабудову, гэтага аказваецца не дастаткова: у некаторых момантах гэты прыём спрацоўвае, а ў некаторых — не.

Таццяна КОМАНАВА:

— Атрымліваецца разрыў у часе, і глядачы, што сядзяць у зале, “не разумеюць” мову сцэнічнага дзеяння XVIII стагоддзя?

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— Справа не ў разуменні — там няма нічога такога складанага і надзвычайнага. Але, на мой погляд, мне не хапіла галоўнага: акрамя ўзнаўлення стылю хацелася б убачыць погляд харэографа з XXI стагоддзя на XVIII-е. Гэта дадало б балетнай частцы глыбіні і асэнсаванасці.

Надзея БУНЦЭВІЧ:

— Для мяне, дарэчы, балетная частка сталася не рэканструкцыяй, а акурат сучасным бачаннем характарнага танца, дзе саліраваў герой — састарэлы татуля — у выкананні Аляксандра Фурмана. Усё гэта было зроблена добра, якасна, але... У балете часоў Уршулі Радзівіл не было чыстай танцавальнай “класікі” ў сучасным яе разуменні — там асноўную частку танцавальнага малюнка складалі жэсты, пластыка, а зусім не сам танец.

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— На мой погляд, самай удалай у спектаклі атрымалася оперная — “Выкраданне Еўропы”. Не ў апошнюю чаргу і за кошт таго, што ў ёй якраз была гэтая спроба паглядзець на гісторыю вачыма дня сённяшняга. З вялікім інтарэ-

Таццяна КОМАНАВА:

— Прэм'ера “Выкраданне Еўропы, або Тэатр Уршулі Радзівіл” у Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы, якую так доўга чакалі, нарэшце адбылася. Праект, што, па словах мастацкага кіраўніка тэатра Мікалая Пінігіна, прапануе нам своеасабліваю рэканструкцыю тэатральных відовішчаў, якія ладзіліся ў Нясвіжскім палацы ў часы Францішкі Уршулі Радзівіл і пад непасрэдным яе кіраўніцтвам, і пакліканы звярнуцца да вытокаў прафесійнага тэатра на беларускіх землях, пабачыць свет. Вашы ўражанні ад спектакля, калегі?

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— Уражанні, скажу дыпламатычна, — супярэчлівыя. Так, Мікалай Пінігін, прыйшоўшы на пасяду мастацкага кіраўніка Купалаўскага тэатра, заўважыў гэтую назву на перспектыву як адзін з вельмі цікавых праектаў. Калі вечарам пасля прэм'еры ўзяла кнігу творцаў Францішкі Уршулі Радзівіл, выдадзенаю ў 2003 годзе, я з вялікім інтарэсам прачытала п'есу “Распуснікі ў пастцы”: вельмі добры пераклад, цудоўная рыфма. Атрымала вялікае задавальненне. Азнаёміўшыся з уступным артыкулам, каментарыямі, яшчэ раз пераканалася, наколькі гэтая асоба — унікальная. Нягледзячы на тое, што пражыла Уршуля Радзівіл ўсяго 48 гадоў ды і літаратуру не ўспрымала як асноўны від дзейнасці, яна столькі паспела стварыць, што дзіву даешся. Таму зварот да гэтай маштабнай і цікавай асобы для мяне цалкам зразумелы: калі спектакль толькі справакуе цікавасць да яе — у гэтым будзе свой плюс.

Таццяна КОМАНАВА:

— А яму гэта ўдасца?
Надзея БУНЦЭВІЧ:
— Пра тое і хачу сказаць. Пасля прагляду пастаноўкі, у чалавека, які не мае больш-менш дакладнага ўяўлення пра Уршулю Радзівіл, на маю думку, не складзецца, па-першае, цэласнае і адэкватнае ўяўленне пра гэтую асобу, а па-другое, наўрад ці з'явіцца жаданне пазнаёміцца з ейнай творчасцю. Бо тое, што нам паказалі са сцэны, не мае аніякага дачынення да заяўленага прынцыпу рэканструкцыі. Патлумачу, чаму. Тое, што рабіла Францішка Уршуля Радзівіл, — сапраўдны хатні тэатр. Яе самарэалізацыя як творчай асобы разлічана не на зварот да нашчадкаў, а, у першую чаргу, — на ўласныя творчыя сілы. Яна была вельмі начытаным чалавекам, і ў сваёй творчасці займалася тым, што брала пакрысе з розных крыніц і кампілявала ў адно разнастайныя міфы, раманы, апрацоўваючы ўсё гэта творчым чынам.

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— А вось “Распуснікі ў пастцы” — не кампіляцыя, а цэласны сюжэт з “1001 ночы”...

Надзея БУНЦЭВІЧ:

— Так, але ва Уршулі Радзівіл ёсць і творы, якія напачатку лічыліся аўтарскімі, бо навукоўцы не маглі знайсці адной пэўнай крыніцы, і толькі пасля заўважылі, што яна персанажу брала з адной, сюжэтных ліній — з другой, фінал — з трэцяй. Але, яшчэ раз паўтаруся, свае кампіляцыі яна заўсёды творча перапрацоўвала. Прыкладам, у п'есах Уршулі абавязкова павінен быў быць шчаслівы фінал. І

Надзея БУНЦЭВІЧ:

— Зыходзячы з назвы — “...Тэатр Уршулі Радзівіл”, — менавіта яго мне і не хапіла ў спектаклі. Не хапіла размоў пра саму гэтую постаць, яе бачанна творчасці, тэатра і жыцця ўвогуле. Хаця менавіта на апошняе і ішла паглядзець. Дарэчы, муж Уршулі якраз быў нават супраць гэтых яе захапленняў.

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— Не пагаджуся: у лістах Рыбанькі ёсць даволі высокія ацэнкі ейных работ.

Надзея БУНЦЭВІЧ:

— Але побач можна прачытаць і пра тое, як яму надакучыў гэты тэатр з рэпетыцыямі, што часам ладзіліся ў вечаровы або начны час, пра тое, што пад час іх вакол яе з'яўляліся розныя партнёры... Не сакрэт, што сам ён не славіўся цнатлівасцю, і таму, у пэўным сэнсе, сваёй творчасцю Уршуля брала рэванш як жанчына.

Вяртаючыся ж да тэмы хатніх спектакляў, хачу нагадаць, што яны ствараліся сваім, хатнім, колам і з удзелам гасцей, якія прыязджалі ў тыя часы не на адзін вечар, а на тыдзень-два. Да іх прыезду ўжо ўсё было падрыхтавана да рэпетыцыі, і сам спектакль рэалізоўваўся ў паўімпрывізацыйных умовах. Так, гэта была забава, якая, аднак, дала магутны штуршок для далейшага развіцця прафесійнага тэатра. У гэтым аспекце, дарэчы, трохчасткавы падзел на балет, оперу і драматычнае прадстаўленне таксама не адпавядае рэальнасці. Практычна ўсе спектаклі, што ладзіла Уршуля Радзівіл, — драма-



сам убачыла ў ролі Еўропы Юлію Шпілеўскую — актрысу, якая звычайна выконвае ў тэатры драматычныя ролі, але валодае і добрымі вакальнымі данымі. У яе прыгожы голас, чыстае прыемнае інтаніраванне, прыцягальнае сцэнічнае абаянне. А яшчэ — быў добра чутны тэкст. І гэта таксама вельмі важна, асабліва ў драматычным тэатры, бо не сакрэт, што оперныя спевакі часта грашаць тым, што глядач у зале чуе вакал, але не разбірае слоў і сэнсаў. Шпілеўская ў гэтым сэнсе знайшла ўдалы баланс паміж вакалам і тэкстам. Былі тут і іншыя жывыя моманты, якія правакавалі на пэўнае іранічнае ўспрыняцце тых або іншых знаходак: хвалі на колцах, што рухаліся, ствараючы эффект бурнага мора, бык, у якога ў пэўны момант адкідваліся бакі, і адтуль, бы з лятаючай талеркі, выходзіў Зеўс...

тваў? Параўноўваючы пастаноўку з “Сымонам-музыкам” або “Пінскай шляхтай” таго ж Пінігіна, відавочна, што гэта былі работы іншага ўзроўню. Сваім жа новым спектаклем, гэтымі мізансцэнамі, інтэрпрэтацыямі тэксту ён разбурае міф аб XVIII стагоддзі як перыядзе росквіту культуры, што была на беларускіх землях.

Таццяна КОМАНАВА:

— А можа, рэжысёр мае рацыю ў тым, што не варта трымацца міфаў, а лепш паглядзець на гісторыю адкрытымі вачыма, убачыць яе ў праўдзівым, непрыхарошаным выглядзе?

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— Гэта не датычыцца літаратуры, культуры. Я вась прачытала тэксты Уршулі, і ўсё тое, што тэатр для мяне разбурыў, яны нанова стварылі.

Таццяна КОМАНАВА:
— А што наконт музычнага шэрагу?

Надзея БУНЦЭВІЧ:

— Перад пачаткам пастаноўкі я, шчыра кажучы, не ведала, што аўтар музыкі — Андрэй Зубрыч, але ж цягам першай дзеі змагла гэта вылічыць. Калі ў балетнай частцы яшчэ больш-менш вытрымана эпоха, то ў оперы гэтага ўжо няма. Там сабраныя самыя розныя стылістычныя моманты, нават эстрадныя, але ж уведзены яны ў агульную музычную прасторыю без аніякай пэўнай аўтарскай ідэі, а — проста так, таму што мелодыю туды “пацягнула”. Бясконцыя секвенцыі, дзве любімыя танальнасці аўтара, за межы якіх ён выходзіць вельмі рэдка, — усё гэта таксама прытупляе ўспрыняцце.

І потым, мне асабіста не хапіла ў спектаклі жывой музыкі. Тое, што

Святлана Зелянкуўская, якая іграе галоўную герайну “Распуснікаў у пастцы”, увесь час хутка прамаўляе тэкст, нібыта нехта яе падганяе, прыспешвае хутчэй усё завяршыць. А з-за гэтага тыя сэнсы і думкі, якія закладзены аўтаркай у вусны герайні, “праскокваюць”, прападаюць.

Некалі ў часопісе “Мастацтва” я пісала пра вельмі цікавы праект — “Адзін дзень Максіма Багдановіча”, дзе Святлана Зелянкуўская выконвала галоўную ролю, а аўтарам ідэі і рэжысёрам была Ларыса Сімаковіч. Ён паказваў адзін раз у філармоніі, але зала была перапоўнена. Так, магчыма, былі ў той рабоце фрагменты, якія выклікалі сумненні. Але калі на сцэну выходзіла Святлана Зелянкуўская ў ролі Максіма Багдановіча, я верыла, што ён мог гэтак апрацаваць, ду-

Казелі і пачаў дыялог з залай, мне было цікава. На мой погляд, ён і яго стасункі з Лаурай — адны з самых жывых момантаў у спектаклі.

Надзея БУНЦЭВІЧ:

— А я на самым пачатку падумала: якая цудоўная ідэя, калі б у кожным наступным спектаклі пасля радзівілаўскіх гасцей акцёр называў і тэатральную VIP-публіку, якая прыйшла на канкрэтны спектакль, як тое робяць у “Камедзі-клуб”, — жывы кантакт з залай і надалей быў бы забяспечаны.

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— Вось вы, Надзея, назвалі “Ідылію”, але ж гэта — пастаноўка ўжо мінулага стагоддзя. Згадайма хаця б нядаўнюю “Пінскую шляхту”. Сама г’еса, шчыра кажучы, не дала асновы для такога выкоўнага спектакля, і калі мы ў школе вы-

ГЛАМУРНЫ?

Таццяна КОМАНАВА:

— Пагаджуся, у гэтым спектаклі (і другая яго частка — самае яркае таму пацвярджэнне) немагчыма абыйсці ўвагай работу сцэнографа Вольгі Мацкевіч. Па сутнасці, перад ёй стаяла задача, з аднаго боку, стварыць стылістыку тэатральных прадстаўленняў таго часу, а з іншага — ажывіць канкрэтныя радзівілаўскія гравюры і персанажаў, якіх мы ведаем “у твар” дзякуючы таму ж выданню твораў Францішкі Уршулі. І мастачка бліскуча спраўляецца са сваёй задачай: гэта выяўляецца ў выкарыстанні суперзаслоны і дэкарацыйных ставак, якія паўтараюць тагачасную традыцыю падзялення сцэнічнай прасторы на планы, і ў касцюмах персанажаў (яны ў свой час уяўлялі з сябе плён творчай стылізацыі пад абстрактную даўніну, а сёння ўспрымаюцца яе своеасаблівым люстраным адбіткам), што дазваляе рэжысёру ў пары-тройцы мізансцэн “праілюстраваць” сапраўдныя гравюры XVIII стагоддзя сцэнічнымі мізансцэнамі. Разам з тым, адкрытае выкарыстанне тэатральных прыёмаў таго часу, як згаданыя хвалі на колцах, а побач з імі — “раскладны” бык, выкананы ўжо ў традыцыйных сучаснага тэатра, захопленых тэндэнцыямі “тэагеннай гламурызацыі”, стварае атмасферу лёгкай тэатральнай усмешкі, у першую чаргу — у адносінах імкнення да падтрымання любым коштам уласнага сур’ёзнага выразу твару. І таму калі “рэпарыраваць” дадзеныя пастаноўку, адскакуючы, як у скульптуры, усё лішняе, я ў цэнтры ўвагі пакінула б менавіта работу сцэнографа Вольгі Мацкевіч.

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— Але ж мы не рэпарыруем спектакль, а наадварот, мусім разглядаць яго ў цэласнасці. І таму на фоне ўсяго вышэйсказанага, менавіта у другой частцы пастаноўкі пачалі з’яўляцца мізансцэны, якія выклікалі вялікае пытанне і зніжалі ўзровень самой дзеі. Тут, як, дарэчы, і ў трэцяй частцы, у мяне раз-пораз узніклі пытанні адносна мастацкага ўзроўню таго, што прапануецца глядачам. Гэта — нацыянальны? Акадэмічны? Імя Янкі Купалы?

Таццяна КОМАНАВА:

— Напісана ж на афішы: “імя” Уршулі Радзівіл.

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— Хтосьці можа сказаць: маўляў, тое — мае прыватнае ўражанне і меркаванне, але ж у зале было шмат тэатральнай публікі, і сказаць, што гэтае відовішча прайшло на ўра, я не магу. Хаця, безумоўна, ведаю і тых, каму ўбачанае спадабалася. І ўслед за названымі вышэй пытаннямі ўзнікаюць новыя: што ў гэтым спектаклі можа паслужыць прыкладам для пераймання тым жа студэнтам акцёрскага або рэжысёрскага аддзяленняў Акадэміі мастац-

Таццяна КОМАНАВА:

— Вам проста па-шчасціла, што маеце на кніжнай паліцы збор яе твораў. А як “пераварыць” уласныя ўражанні пасля спектакля, скажам, юным глядачам, якіх, упэўнена, павядуць паглядзець пастаноўку, што звяртаецца да нацыянальнай гісторыі, культуры?

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— А можа, не варта было б гэта паказаць школьнікам?

Таццяна КОМАНАВА:

— Тады на якую мэтавую аўдыторыю “ляжа” гэты спектакль?

Надзея БУНЦЭВІЧ:

— Пэўна, буду больш катэгорычна адносна мэтавай аўдыторыі, але скажу: тэатральную, “падрыхтаваную” публіку гэтая пастаноўка наўрад ці прывабіць. Прынамсі, пры ўсёй сваёй павязе і любові да творчасці Уршулі Радзівіл, XVIII стагоддзя і тэатральнага мастацтва ўвогуле, ні сама ў другі раз не пайду, ні студэнтаў не павяда, хаця іншыя спектаклі Пінігіна яны ў мяне наведвалі ў абавязковым парадку. Падумала: можа пастаноўка створана па прынцыпе “які час — такія і песні”, і ва ўмовах вандроўнага існавання тэатра паклікана прыцягнуць у глядзельную залу іншага глядача? Але ж акурат гэткай катэгорыя таксама наўрад ці знойдзе тут штосьці для сябе, і калі ўжо аматары “забаўляльнага” мастацтва захочуць паглядзець на жаночыя распрананні, яны знойдуць магчымасць убачыць іх у іншых месцах, не такія славаныя, з большай фантазіяй, і ім пакажуць усё натуральнае, а зусім не “пластмасу”, як у Купалаўскім... Хаця, безумоўна, у саміх п’есах Уршулі Радзівіл сапраўды шмат эротыкі, але зусім не вульгарна-пажадлівых жартаў. І ўсю тую эротыку, закладзеную ў тэкстах, можна было б паказаць прыгожа, эфектна, падаць без налёту грубасці.

з’яўляецца радзівілаўскай традыцыяй, і тое, чым заўсёды славіўся Купалаўскі тэатр — музыканты на сцэне. На маю думку, маленькі ансамбль толькі б упрыгожыў спектакль. Тым больш, што хатняе музыцыраванне таго часу славілася традыцыяй спалучэння самых розных музычных інструментаў: музыка пісалася не з разліку на пэўныя тэмбравыя саставы, а — проста. І склад выканаўцаў фарміраваўся ў залежнасці ад таго, якія інструменты былі ў наяўнасці і хто чым валодаў. Чым не магчымасць пафантазіраваць, паспрабаваць стварыць нешта яркае, імпрэвізацыйнае?

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— На жаль, як мне падаецца, тэатр пайшоў услед за тэндэнцыямі масавай культуры: насмешыць любым спосабам. І акурат адсюль — такое навязлівае імкненне распранаць актрыс. Заглыбіўшыся крыху ў гісторыю, знайшла, што ў 2000 годзе “Распуснікаў у пастцы” ў Гомельскім абласным тэатры ставіў Віталь Баркоўскі. Але ж там ён нікога не распранаў — значыць, можна было без гэтага абыйсціся? А вась у купалаўцаў я увесь час лавіла сябе на думцы, што гляджу нейкае рэаліці-шоу кштальту “Дома-2”.



маць так, глядзець у залу, мог “сустракацца” з Моцартам і Сальеры. Атрымліваецца, што пераканаць глядача — можна. Чаму ж у Сімаковіч гэта атрымалася, а ў Пінігіна — не? Думаецца, пасля такіх роляў, як Барбара Радзівіл, Анастасія Слуцкая, Максім Багдановіч, якія ствараюць гонар любому акцёру або актрысе, гэта — апусканне ўніз. І мне шкада акцёраў, якія патрацілі час на тое, каб запомніць аўтарскія тэксты, а таксама глядачоў, якія прамарнавалі ўласны час і грошы, каб усё гэта паглядзець.

Надзея БУНЦЭВІЧ:

— Пад час прагледу ў мяне пастаянна ўзніклі паралелі з “Ідыліяй”, нават на ўзроўні мізансцэн. Але ж — адна акалічнасць: у “Ідыліі” усё гэта было зроблена цудоўна, і — атрымалася, хапала і пацучцёвасці, і сентыментальнасці.

Калі згадаць “Ідылію”, то акурат яе можна было б назваць “рэканструкцыяй” (ужываю гэты тэрмін у двукоссі), якая адначасова заставалася і суперсучаснай. Што я маю на ўвазе? Вядома, што з усёй музыкі да “Ідыліі” захаваўся толькі адзін нумар, які і быў выкарыстаны ў спектаклі. Аднак усё астатняе, што напісаў да пастаноўкі кампазітар Уладзімір Кур’ян, было зроблена так, нібы Дунін-Марцінкевіч і яго сябры — там была цэлая каманда — стварылі гэта, калі б жылі сёння. Усе эстэтычныя прыёмы, уласцівыя драматургічнай эпосе, асэнсоўваліся стылістычна праз дзень сённяшні, менавіта таму акаяла схема “рэканструкцыі” спрацоўвала, і мы абсалютна верылі таму, што адбывалася на сцэне. Цяперашні ж спектакль мае вельмі аддаленыя адносіны да таго ж сапраўднага тэатра дэль артэ — базале ў рамках апошняй “Панарамы” мы мелі ўнікальную магчымасць убачыць, як тое мусіць быць на самой справе: спектакль “Арлекін — слуга двух гаспадароў” у выкананні італьянскіх акцёраў з Пікала Мілана.

Таццяна КОМАНАВА:

— Або можна ўгадаць і наш ачынены вопыт асаення дэль артэ — бліскучых “Вясельных жабракоў” у Рэспубліканскім тэатры юнага глядача.

Надзея БУНЦЭВІЧ:

— Так, цудоўны спектакль з музыкай Уладзіміра Кандрусевіча і харэаграфіяй Наталлі Фурман.

Таццяна МУШЫНСКАЯ:

— Дарэчы, калі на самым пачатку з’явіўся Арлекін у выкананні Аляксандра

вучалі гэты твор, пісара Кручкова ніхто не ўспрымаў усур’ёз. Але я ўзгадаю ў гэтай ролі Віктара Манаева, яго пластыку, выразнасць мімікі і рухаў, — гэта проста бляск! Там кожны рух персанажаў, кожны жэст, кожная мізансцэна былі дакладна вывераныя і трапныя. І ўсе тыя надзвычай пазнавальныя жэсты, якія рэжысёр перанёс у новую пастаноўку, незаматываваныя, выглядаюць недарэчнымі самацэпатамі, і толькі.

Таццяна КОМАНАВА:

— У тэатральных колах, прынамсі, гэтая праблема не актуальная: Купалаўскі па-ранейшаму лічыцца вядучай тэатральнай пляцоўкай краіны, ды і Мікалай Пінігін, нягледзячы на нашы з вамі прэтэнзіі да яго апошняга спектакля, не страчвае свайго статуса рэжысёра-лідара. І менавіта таму купалаўцы, на маю думку, павінны быць больш адказнымі за тое, што атрымліваецца ў выніку іх творчых эксперыментаў. Людзі ж, якія прыйшлі і прыйдуць на гэтую пастаноўку, жадаюць убачыць, даруйце, зусім не бычыны азадак, а, у першую чаргу, прафесійны погляд лідараў айчыннага тэатра на нашу нацыянальную спадчыну.

Надзея БУНЦЭВІЧ:

— Згодная: многія на гэты спектакль ішлі нават не “на Уршулю Радзівіл”, а, так бы мовіць, “на Пінігіна”. Паверце, каб такую пастаноўку паставіў іншы рэжысёр у іншым тэатры, у нас гэта выклікала б іншую рэакцыю. Мы казалі б: вась, нарэшце, тэатр “дарос” да таго, што акцёры “нават” рухаюцца на сцэне і “нават” спяваюць... Але тут ужо самім імем Купалаўскага тэатра і Пінігіна планка пастаўлена даволі высокая. З аднаго боку, кожны творца павінен мець права на эксперымент, на памылку, і гэта не робіць яго меншым мастаком, а можа, наадварот, дае магчымасць зразумець, што адбылося, і зрабіць па-іншаму. Але любы творчы чалавек, калі ён працуе не сам па сабе, а ў тэатры, павінен мець каманду, якая будзе рухацца з ім не проста ў адным накірунку, а — у адным дыханні. На жаль, у адрозненне ад тых спектакляў, якія мы тут узгадалі, у “Выкраданні Еўропы...” я ўбачыла асобныя работы прафесіяналаў, кожнага ў сваёй галіне, а самога каманднага духу — не адчула...

Фота Юрыя ІВАНОВА і Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

У межах “Мінскай вясны”, і без таго міжнародна-фестывальнай, нарадзіліся яшчэ два міжнародныя фестывалі: “Дуэцісіма”, дзе валодарылі фартэп’янаў дуэты, і “Мандалінісіма”, прысвечанае гітарна-мандаліна-лютневай музыцы. І хаця ў час канцэртаў музыканты дасягалі найпашчотнага “піянісіма” (а сыграць “вельмі ціха” куды складаней), абодва свята прайшлі на “фарцісіма”: публіка не шкадала далоняў, дый розгалас пайшоў такі гучны, што тыя, хто на іх не трапіў, будучы шкадаваць яшчэ год — акурат да наступных.



На двух раялях у шаснаццаць рук: хто больш?

Кажуць, чэмпіёнам па колькасці стаў адзін балгарскі кампазітар, які ў сваім творы пасадзіў за раяль ажно 24-х піяністаў. А па якасці?.. Дарэчы, мастацкія якасці музыкі, што гучала на “Дуэцісіма”, пераўзыходзілі ўсе чаканні. Ну хто б мог падумаць, што Чэрні пісаў яшчэ штосьці, акрамя праслаўтых эцюдаў, ад якіх “плачуць” усе пачаткоўцы? А ў канцэрце адкрыцця прагучаў ягоны Канцэрт для фартэп’яна ў чатыры рукі з аркестрам — упершыню ў Беларусі. І такіх “упершыню”, нават яшчэ больш дзівосных, было багата. Чаго варта хаця б “Незямныя рэзанан-

Sim-sim: колькі рук і колькі струн?



сы” амерыканца Джорджа Крама, быццам сатканая з музычных шпэнтаў-шоргатаў. Была і беларуская прэм’ера: спецыяльна да гэтага фестывалю наш Валерый Воранаў, які апошнім часам жыве ў Германіі, напісаў чатырохчасткавы твор у чатыры рукі з канцэпцыйнай назвай “4” і яшчэ больш канцэпцыйнымі назвамі частак, дзе акрэсліваліся выкарыстаныя музычныя сродкі.

Дый сам чатырохдзённы форум нагадваў чатырохчасткавую сімфонію. Быў і ўступ (Адкрыты студэнцкі конкурс фартэп’янаў дуэтаў у БДАМ), тэма якога бліснула ў працоўцы (лаўрэаты атрымалі права выступіць на самім фэсце). Былі магутныя першая частка і фінал, дзе гучалі канцэрты з аркестрам (на закрыццё, дарэчы, былі сабраны творы для трох раяляў). Было найвіртуознае скерца (“Ліст-гала”) і павольная частка (“Вечар прэм’ер” доўжыўся амаль тры гадзіны). Лейтмотывам — музыказнаўца Іна Зубрыч. А наш званы дуэт Наталля Котава — Валерый Баравікоў, што можна было па праве назваць галоўнай партыяй “дуэтнага allegro”, стаўся тым

імпульсам, з якога і нарадзілася ўсё далейшае развіццё. Акрамя ўласна творчай, імі была праведзена грандыёзная арганізацыйная праца — і ўсё адбылося на самым высокім узроўні: эмблема, сцяг і гасці дзяржаў (Канада, Латвія, Літва, Малдова, Расія, Беларусь), буклет, дыскі мінулых фестывалю, майстар-класы...

Дуэтнае выканальніцтва піяністаў перажывае ў свеце свой бум. Беларусь дзякуючы гэтаму форуму — сярод лідараў. Можна, цяпер і кампазітары адгукнуцца больш актыўна? Гэта ж колькі ўсяго можна напрыдумаць — ды яшчэ з тэатральнымі эфектамі!..

Спевы чароўнай рыбкі

Калі некалькі гадоў таму старшыня Асацыяцыі беларускіх дамыстаў Мікалай Марэцкі задумваў сваё “Мандалінісіма”, далёка не ўсе верылі ў поспех: ну што могуць інструменты з такім ціхім гучаннем? Хтосьці нават пажартаваў: спяваюць, як рыбкі. А тыя аказаліся зачараванымі — і папраўдзе заспявалі. Твор сучаснага мексіканскага

кампазітара Э.Ангула, прэзентаваны ў фінале, меў праграмны змест: прыгоды маленькай рыбкі. Атрымаўся неверагодна прыгожы, папраўдзе чароўны відарыс падводнага царства. Дый усе творы — ад старадаўніх да найноўшых — былі падобныя з густам і любоўю.

Акрамя сусветна знакамітых салістаў, некаторыя з якіх так аблюбавалі фестываль, што гатовы ездзіць кожны год, у трохдзённым форуме ўзялі ўдзел два маладзёжныя мандаліна-гітарныя аркестры — з Мінска і Цюрынгіі. Прычым беларусы гралі і нямецкую музыку, а немцы, адпаведна, так заўзята “ўрэзалі” нашу польку “Весьляху” ў апрацоўцы Яраслава Валасюка, што іх можна было прыняць за сапраўдных беларусаў. Адбылася і творчая сустрэча калектываў у Мінскім дзяржаўным музычным вучылішчы імя М.Глінкі. А колькі яшчэ сюрпрызаў засталася для наступнага такога свята!

На здымках: маладзёжны мандаліна-гітарны аркестр Цюрынгіі; дуэт Анатоля Лапісуса і Юрыя Маховіча з Малдовы.

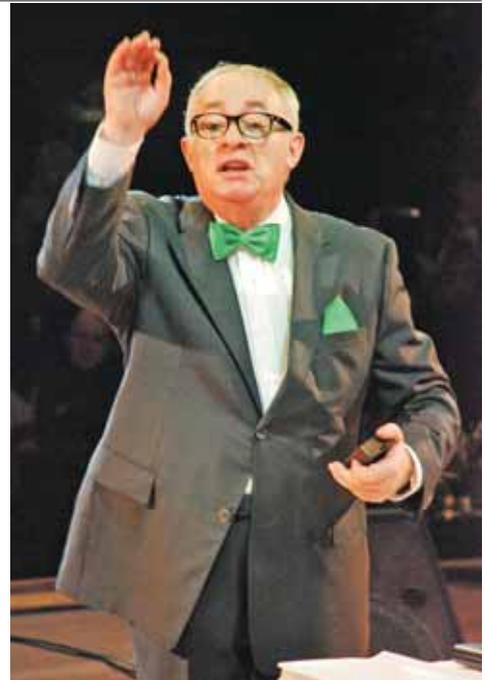
Музычны серыял і “парны канцэрт”

Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі на чале з народным артыстам краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам рэпэціруе чарговыя выпускі адрозу трох музычных “серыялаў”, прысвечаных беларускай культуры мінуўшчыны і сучаснасці. 14 мая — Чачэрск, 20 — 21-га — Нясвіж, 28-га — Мір. А пасля “Славянскага базару ў Віцебску” — Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне, які сёлета пройдзе не ў чэрвені, як звычайна, а ў жніўні, стаўшы “кантрольным тэстам” да восеньскіх “Дажынак”.

Дадамо, што колькасць такіх фестывалю, зладжаных фінбергаўцамі ў малых гарадах Беларусі ў розныя поры года, даўно пераваліла за сотню. Але кожны мае сваю адметнасць.

— Пятае свята ў Чачэрску, — распавядае Міхаіл Якаўлевіч, — мы прысвячаем тым людзям, што жывуць на гэтай зямлі, пацярпелай ад чарнобыльскай бяды, і сваёй зладжанай працай, сваім моцным духам адраджаюць рэгіён. Духоўная сіла нацыі адыгрывае ў гэтым не менш важную ролю, чым уласна дабрабыт. І мы сваімі фестывалюмі таксама гэтак спрыяем...

Кожны з нашых канцэртаў мае глыбокую навуковую аснову. Бо адраджаецца старадаўняя музыка, робяцца яе пералажэнні для розных выканальніцкіх складаў, што надае ёй яшчэ больш разнастайнасці, прывабнасці для слухачоў. Таму з вялікай удзячнасцю заўсёды згадваю доктара мастацтвазнаўства, прафесара Вольгу Дадзімаву, якая не толькі адшукае для нас у архівах усё новае рарытэты, але і непасрэдна вядзе ўсе канцэрты, выступаючы на іх з расповедамі пра эпоху і яе асоб, а таксама з навуковымі каментарыямі да абранай музыкі. Да таго ж, на кожным з фестывалю знаходзіцца месца для асобных навуковых разважанняў, чытанняў, канферэнцыяў з прыездам вядучых спецыялістаў і адпаведным выданнем зборніка з усімі матэрыяламі. Навуковая канферэнцыя ў Нясвіжы — 20 мая, а зборнік ужо даўно падрыхтаваны і выйшаў з друку. Ітак жа назімаем музычны матэрыял, каб яго можна было выдаць на дысках. Бо кожная праграма — унікальная. У Нясвіжскай ратушы ўпершыню пройдзе сольны канцэрт нашага найвіртуознага кларнетыста Уладзіміра Солтана, там жа выступіць Ансамбль салістаў на чале з дырэктарам Іванам Брычыкавым. Незвычайная праграма чакае і ўвечары. Спачатку — “Дзень народзін”, дзе мы адзначым многія юбілейныя і памятныя даты творцаў XVIII — XIX стагоддзяў, а потым — тэматычны канцэрт “Поры года”, у якім прагучаць аднайменныя творы Чайкоўскага, П’яцолы, Віва-



льдзі. Наступны фестывальны дзень будзе адданы Асамблеі па класе камернага ансамбля і майстар-класу прафесара Уладзіміра Скараходава. Вячэрні ж канцэрт з’яднае джаз і песні.

Фестываль у Міры ўпершыню пройдзе ў адноўленым замку. Ва ўнутраным дварыку выступіць ансамбль трубачоў “Інтрада” і спеўны калектыв на чале з Наталляй Міхайлавай. Але ўсё гэта — толькі пралог да асноўнага свята, якое ўключае ажно тры канцэрты. Прагучаць творы бацькі і сына Карловічаў, у касцёле пройдзе “парны канцэрт” двух нашых калектываў — струннага аркестра і камернага хору. Закрыецца ж свята ў Карэлічах.

Вядома, такі разгорт быў бы немагчымы без падтрымкі Міністэрства культуры нашай краіны, аблвыканкамаў, райвыканкамаў, іншых мясцовых улад. Але, як спяваецца ў песні Ігара Паліводы, што стала адным з сімвалаў Нацыянальнага фестывалю ў Маладзечне, дапамога талка. У шырокім сэнсе — усё грамадства, бо справа адраджэння спадчыны — дзяржаўная.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Фельетон замаўлялі?



Заслужаны артыст Беларусі Уладзімір РАДЗІВІЛАЎ адсвяткаваў сваё 50-годдзе і чвэрць стагоддзя творчай дзейнасці новай праграмай “Артыст” на сцене Белдзяржфілармоніі. Неўзабаве распачнецца тур па краіне.

— Першы канцэрт запланаваны на 25 мая, і адбудзецца ён ва Уздзе — на радзіме маіх бацькоў, дзе з’явіўся на свет і я, бо

акурат напярэдадні той падзеі маці паехала да бабулі. Другі канцэрт прысвячу жыхарам мястэчка Круглае на Магілёўшчыне, дзе прайшло маё дзяцінства. Усе нашы сваякі гралі ды спявалі — як жа тут не стаць артыстам? Усе песні, што пачуў ад маці, я з дзяцінства ведаў на памяць.

— Цяпер вас ведаюць нават не як прадыста, колькі як Галоўнага Дзеда Мароза: штогод вы ўдзельнічаеце ў навагоднім прадстаўленні ў Палацы Рэспублікі...

— За 17 гадоў дзедмарозаўскай кар’еры я зразумеў: гэты персанаж, насамрэч, папраўдзе педагога, калі можна так сказаць. Бо дзеці ўжо пазнаюць мяне без аніякага футра і пасаха — проста па голасе! І дзеляцца сваімі таямніцамі, надзеямі, жаданнямі... Падмануць іх немагчыма!

— А што трэба дарослым?

— Найперш — добры настрой. Цяпер вучу новы маналог — гэты музычны фельетон.

— Чарговую пародыю?

— Не толькі. Пародыі на беларускіх і расійскіх эстрадных мэтраў сабраны ў дваццаціхвілінную п’яць “Сон прадыста”. А тут хочацца чагосьці яшчэ, не зусім звычайнага... Лепей прыходзіць паслухаць!

Фота Юрыя ІВАНОВА

(Працяг. Пачатак у №№ 15 — 16.)

Творы, дзе згадваецца Мінск, знаковыя, яны ўвайшлі ў гісторыю беларускай літаратуры. Больш за 100 рукапісаў твораў і перакладаў Янкі Купалы маюць пазнаку — “Мінск”.

Галоўная ідэя раздзела — актуалізацыя гісторыі і жыцця горада, уплыў іх на творчасць і дзейнасць Янкі Купалы ў 20-я — 40-я гг. XX ст. і драматычны лёс нацыянальнага генія ў гэты час.

Экспазіцыйны вобраз — вобраз тагачаснага горада са старымі пабудовамі і індустрыяльным абліччам 30-х гг. XX ст. як кантраст часу і жыцця, выявы горада ў фонавых фотаздымках, рэканструкцыя інтэр’ераў дома паэта. Усё разам — вобразна-сімвалічны экспазіцыйны твор.

3.1. Янка Купала і гады сталінскіх рэпрэсій. Мінскія адрасы Купалы (1919 — 1926 гг.). “Дом пад таполяй”, “Салон Купалы” (1927 — 1941 гг.). Рэканструкцыя часткі інтэр’ераў кабінета і гасцёўні ў доме паэта.

За час існавання музея Янкі Купалы была сабрана пэўная колькасць рэчыва дарэвалюцыйнага часу і 20-х — 40-х гг. XX ст. Частка з іх выкарыстана ў створаных інтэр’ерах экспазіцыі ў 1976, 1995 і 2005 гг. У новай экспазіцыі плануецца зрабіць больш дакладную рэканструкцыю інтэр’ераў дома паэта, чым дасягнуць большай дакументальнасці. І такім чынам, зракава і псіхалагічна, наблізіць наведвальніка да часу 30-х — 40-х гг. XX ст., да побыту паэта і яго сям’і, паказаць у экспазіцыйным апавядзе не толькі генія, не толькі знаага творцу, але Івана Дамінікавіча — гаспадара дома, простага гараджаніна.

Асэнсаванне мінулага з пазіцыі сённяшняга дня — задача новай экспазіцыі. Таму выкарыстанне візуальнасці, інтэрактыўны падыход стаяць на першым месцы. Мультымедыйныя сродкі дазваляць дэманстраваць кадры кінахронікі таго часу, побач з імі прапануецца агульчыць успаміны сучаснікаў паэта, беларускіх пісьменнікаў, архівістаў, даследчыкаў-купалазнаўцаў.

Такім чынам, сучасны наведвальнік пазнаёміцца з гісторыяй нашай краіны, а праз гісторыю ўсяго народа — з лёсам пэўнай асобы. Суадносіны стылістыкі часу жыцця і творчасці народнага Песняра і сучасны падыход да стварэння экспазіцыі, выкарыстанне інтэрактыўнасці, тэхнічных сродкаў ствараць дыялог эпох.

3.2. Ляўкоўскі цыкл у творчасці Янкі Купалы. Інтэрактыўная зона для дзяцей малодшага і сярэдняга ўзросту — выкарыстанне лётнай аtryбутыкі 30-х гг. XX ст., параўнальны расповед пра гісторыю і сучаснасць авіяцыі ў XXI ст. (часткова — мультымедыйнымі сродкамі).

Частку, прысвечаную вершу “Хлопчык і лётчык”, прапануецца зрабіць інтэрактыўнай, дзе будзе адлюстравана гісторыя стварэння верша, яго ўздзеянне на пакаленне моладзі 30-х — 40-х гг. XX ст. і як вынік — здзяйсненне мары (Ю.Гагарын, 108 хвілін у космасе). Дасягненні Беларусі ў авіяцыі і касманаўтыцы (лётчыкі-касманаўты П.Клімук і У.Кавалёнак).

Прапануецца ўвесці выкарыстанне сучаснай камп’ютарнай тэхнікі. Магчыма — фільм у фармаце 3D, дэманстрацыя яго на экране.

IV раздзел. Вялікая Айчынная вайна ў жыцці і творчасці Янкі Купалы. Таямніца яго смерці (1941 — 1942 гг.). Ляўкі, Масква, Чэбаксары, Казань, Пячышчы, Масква.

“Беларускім партызанам” — “Беларускія сыны”: гісторыя напісання і публікацыі вершаў. Публіцыстыка 1941 — 1942 гг., яе антыфашысцкае, патрыятычнае гучанне. Пытанне пра аўтарства артыкулаў.

Рэканструкцыя часткі інтэр’ера пакою ў кватэры Янкі Купалы ў пасёлку Пячышчы (Рэспубліка Татарстан).

Гібель Янкі Купалы ў Маскве. Пахаванне. Перанос праху. Успаміны. Рэканструкцыя інтэр’ера гасцініцы “Масква”, пакой № 414 і часткі вестыбюля чацвёртага паверха. Тэматыка раздзела была дастаткова распрацавана ў 2007-м да 125-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы.

У новай экспазіцыі народ, чалавек, асоба ў драматычных абставінах вайны будучы паказаны праз творчасць Янкі Ку-



М.Савіцкі. “Янка Купала і Уладзіслава Станкевіч”.

чы з мясцовымі пісьменнікамі. Наперадзе — Казань і сціплы пасёлак на другім беразе Волгі — Пячышчы, — сям’я дырэктара мельзавода І.Я.Наякшына, якая дала прытулак паэту. Да чэрвеня 1942 года Іван Дамінікавіч жыў у Пячышчах, пісаў вершы, артыкулы, перапісваўся з сябрамі. У кватэры, дзе жыў паэт, у 1975 годзе створаны мемарыяльны музей.

У чэрвені 1942-га, напярэдадні 60-годдзя, паэт быў запрошаны ў Маскву, дзе правёў апошнія дзесць дзён свайго зямнога жыцця. Таямніца яго смерці ў гатэлі “Масква”, а больш дакладна — трагічнай гібелі, не раскрыта па сённяшні дзень. У новай экспазіцыі будуць агульчыць версіі яго смерці ў дакументах, успамінах, друку, рэчах часу.

У экспазіцыйным даследаванні прапануецца выказванні як даследчыкаў ранейшага часу, так і

енных падзей, рэчы таго часу і г. д.) ёсць магчымаць расказаць пра асабістае стаўленне Янкі Купалы да вайны, пра яго ўсведомленне ролі беларускіх сыноў у розных войнах, якія праходзілі па роднай зямлі.

Плануецца стварыць цэласны візуальны вобраз раздзела: вайна — асоба — творчасць. Ён даволі складаны і вымагае стрыманага колеру і кантрастных акцэнтаў, нестандартных канструкцый экспазіцыйнага абсталявання для паказу традыцыйных экспанатаў, каб падкрэсліць трагедыю часу, дынаміку падзей.

Сэнсавы стрыхань тэмы — усведомленне Купалам драматызму падзей, туга па Радзіме, якая гучыць у вершах і артыкулах, ва ўспамінах сучаснікаў, ягонай жонкі, сведкаў падзей. Менавіта праз рукапісы і надрукаваныя вершы, артыкулы, успаміны, а таксама прадметы эпохі — меморыі, рэчы — знакі падзей (гільзы, патроны, аскепкі снарадаў, рэчы, якія належалі паэту, лістоўкі, адрозы і г. д.) — ствараецца візуалізацыя тэмы і фарміруецца экспазі-

цыйны вобраз. Ён будзе ўздзейнічаць на пачуцці наведвальнікаў і ў дадзеным выпадку выхоўваць патрыятызм, любоў да Радзімы не ў дэкларатыўным сэнсе, а моцным эмацыянальным узрушэннем.

У тэме пазначаецца яшчэ адна старонка жыцця народнага Песняра — пасёлак Пячышчы Татарскай АССР.

Тут таксама выкарыстоўваецца рэліквійны матэрыял, да якога адносяцца і ўнікальныя дакументальныя фотаздымкі пакояў кватэры паэта, яго рабочага стала, дзе былі напісаны ўсе матэрыялы пячышчанскага перыяду. І артэфакты гэтага часу — скрынка з тытунём, драўляны падсвечнік, коўдра з аўтамашыны, пачак запалак і іншыя — адлюструюць настрой, абставіны жыцця Івана Дамінікавіча.

Па дакументальных фотаздымках магчыма фрагментарна рэканструяваць пакой Купалы — гэтым тэме надаецца мемарыяльнасць і большы эмацыянальны настрой. Хочацца, каб наведвальнік адчуў, што далёка ад Радзімы, у нялёгкім душэўным стане, паэт стварае такія вершы, як “Хлопчык і лётчык на вайне”, “Зноў будзе шчасце мець і волю” (“Лютые Гітлер”), “На Гітлера-звера”, “Дзевяць асінавых колляў”, рукапісы якіх захоўваюцца ў музеі.

У канцы XX — пачатку XXI стст. тэма смерці Янкі Купалы перастала замоўчваюцца. Пра яе пачалі згадваць ва ўспамінах сучаснікі паэта, даследаваць архівісты і вучоныя-купалазнаўцы, выказваючы свае меркаванні на старонках друку. Эпізод яго гібелі з’явіўся ў п’есе “Сны аб Беларусі”, напісанай і пастаўленай на сцэне На-

цыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы да 125-годдзя класіка. Эмацыянальныя, філасофскія вершы аб трагічнай падзеі, лёсе Песняра і народа стваралі беларускія паэты.

Упершыню узнікла версія забойства паэта. Існуюць яшчэ дзве: няшчасны выпадак і самагубства. Міжнародны фонд Янкі Купалы і Музей паэта звярнуліся ў ФСБ Расіі з запытам пра дакументы аб гібелі Купалы. Музей атрымаў копію спецпаведомлення (на рускай мове) ад 29.VI-42г. № 1154/Б на імя наркама ўнутраных спраў СССР таварыша Берыі, з левага боку — паметка: “Разаслаць т. Сталіну, т. Молатаву”. З правага боку пазначана: “Асобая папка № 52-1, стар. № 859. Копія. Вельмі сакрэтна”. Яна

дэманстравалася ў мінулай экспазіцыі і зойме сваё месца ў новай.

Вядомы купалазнаўца У. Гніламёдаў у сваім даследаванні нагадвае пра гібель Купалы: “Апошні акт жыццёвай драмы вялікага беларускага нацыянальнага паэта да гэтага часу ахутаны таямніцай. Ёсць неабяздоказная меркаванні, што яго ж такі наздагнала няўмольная сталінская “ласка” і сістэма жорстка расправілася з варожым ёй “элементам”.

Пытанне на сённяшні час застаецца адкрытым. Матэрыялы з кнігі Б.Сачанкі, успаміны і матэрыялы з фондаў музея, матэрыялы росшуку, якія, спадзяёмся, яшчэ паступяць ва ўстанову, даюць магчымаць паказаць у новай экспазіцыі версіі гібелі Купалы. На іх аснове магчыма правесці так званая экспазіцыйнае даследаванне для разважанняў наведвальнікаў пра лёс генія, яго стасункі з талатлівай дзяржавай. І гэта тое новае, што адрознівае распрацоўку дадзенай тэмы ад яе ўваблення ў папярэднія экспазіцыі.

Сучасныя тэхнічныя сродкі дапамогуць увяць інтэр’ер тагачаснай гасцініцы, жудасны лесвічны пралёт, вуліцы Масквы 1941 — 42 гг. і разбураныя гарады Беларусі, яе краявіды, да якіх у сваіх творах, думках звяртаўся народны Пясняр і, напэўна, уяўляў у апошнія хвіліны жыцця. Тут магчыма выкарыстаць і фотаздымкі пісьменнікаў-сучаснікаў Купалы, якія бачылі яго ў апошнія дні жыцця, удзельнічалі ў ягоным пахаванні, іх успаміны і першыя прысвячэнні памяці паэта.

(Заканчэнне будзе.)

Музей выносіць на абмеркаванне

Навуковая канцэпцыя экспазіцыі ДЗЯРЖАЎНАГА ЛІТАРАТУРНАГА МУЗЕЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

палы і на фоне падзей Вялікай Айчынай вайны. Тэма шляхоў прайдзе і ў гэтым раздзеле: шляхі паэта ваеннага часу, перакрываванні лёсаў, жыцця і смерці.

На шляху Івана Дамінікавіча з Беларусі ў эвакуацыю былі яго прыгожыя любімыя Ляўкі, а затым — Масква і Чарнарэчкае лясныцтва з даўнімі знаёмымі: сям’ёй Шыманскіх, Якубам Коласам і яго родзічамі ў Клязьме.

Шлях у эвакуацыю ішоў праз Чувашскую АССР, дзе ў Чэбаксарах Янка Купала з Уладзіславай Францаўнай пражылі амаль два тыдні і дзе адбываліся сустрэ-

сучасных, розныя меркаванні аб вершы “Беларускім партызанам”. Напрыклад, вядомы пісьменнік-купалазнаўца У.Гніламёдаў сведчыць: “Паводле сваёй пазыцыі ён нагадваў лепшыя ўзоры пазіі Я.Купалы дакастрычніцкай пары... У вершах Я.Купалы 1941 — 1942 гг. нібы абудзілася яго маладая сіла, здольнасць увабраць у сваім “Я” агульную, усенародную волю і выказаць гэта так, каб пачулі ўсе”.

На мове экспанатаў (аўтаграфы твораў пісьменніка, іх публікацыі ў розных газетах, водгукі ў друку на творчасць паэта франтавікоў, партызанаў, фотаздымкі ва-



У.Тоўцкік. “Год 1913, 9 лютага. Пецяярбургская прэм’ера”.

Тым часам у музеі

Шляхі зямлі



А.Тычына. “Верхні горад”.

У Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы працуе выстаўка “Шляхі, шляхі зямлі радзімай...”, створаная ў рамках Міжнароднага выставачнага праекта Шаўляйскага музея “Аўшрос” і музея беларускага Песняра пры падтрымцы Пасольства Рэспублікі Беларусь у Літве.

У экспазіцыі — 35 работ вядомага беларускага мастака Анатоля Тычыны, які сваім жыццём і творчасцю злучыў Літву і Беларусь. Ён нарадзіўся ў Шаўляйскім раёне Літвы, дзе беражліва захоўваецца значная колькасць яго мастацкіх работ. А Беларусь была для мастака і месцам жыццядзяння, і крыніцай творчага натхнення.

У 1922-м Анатоль Тычына распачаў свой мастацкі летэпіс Мінска. І да канца свайго жыцця (1986 г.) ён быў зачараваны горадам з яго гістарычным цэнтрам, непаўторна-архітэктур-

ным абліччам, паркамі, вуліцамі, жыхарамі... Ён маляваў горад у любую пару года, у розны час — алоўкам, тушшу, пастэлю, фламастарам, — выразаў у каляровых лінарытах. Экслібрыс — яшчэ адна старонка яго творчасці...

Невыпадкова выстаўка мастацкіх работ і экслібрысаў Анатоля Тычыны з фондаў Шаўляйскага музея “Аўшрос” праходзіць у Музеі Янкі Купалы. Мастак і паэт былі добра знаёмы з сярэдзіны 1920-х гадоў. Анатоль Тычына часта бываў у доме Песняра, яны абмяркоўвалі сюжэты ілюстрацый па творах Купалы, афармленне яго друкаваных выданняў. У 1933 годзе разам ездзілі ў творчую камандзіроўку на Любаншчыну. У сваіх успамінах мастак запісаў: “Сустрэчы і сяброўства з Янкам Купалам <...> дасюль грэюць душу, дасюль хваляюць і бясконца ўспамінаюцца. Памятаю, як мы з Янкам Купалам ездзілі ў 30-я гады да камунараў на Арэсу, калі я рыхтаваў афармленне яго паэмы “Над ракой Арэсай...”, як у 1940 годзе наведзілі з народным паэтам Заходнюю Беларусь пасля яе вызвалення. Былі ў Нясвіжы, у Лідзе, у Беластоку. Памятаю, як гасцінна, з якою павагаю там нас сустракалі... Як памяць аб тым падарожжы мы прывезлі два капелюшы, якімі потым часта з Купалам абменьваліся, аж пакуля ў свой не падпісаў...”

У фондах музея захоўваюцца дзесць мастацкіх работ Тычыны на купалаўскую тэматыку, шматлікія друкаваныя выданні паэта, мастацкае афармленне якіх зрабіў майстар.

На выстаўцы “Шляхі, шляхі зямлі радзімай...” экспануюцца і дакументальныя матэрыялы з сямейнага архіва Тычыны і фондаў Музея Янкі Купалы.

На вернісажы прысутнічалі намеснік дырэктара Шаўляйскага музея “Аўшрос” В.Шукшчэне, загадчык яго мастацкага аддзела О.Стрыпінэне, загадчык аддзела культуры Шаўляйскага раённага самакіравання В.Юрашэне, член Савета раённага самакіравання І.Венцювене, дачка мастака Ала Філіпава, навучэнцы мастацкага вучылішча імя А.Лебавы.

Глафіра КУШАЛЬ, загадчык аддзела навукова-экспазіцыйнай і выставачнай работы Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы

Новы этап развіцця сяла: самадастатковае аддзела культуры

Раён гэты перыферыяльным ніяк не назавеш. Ад Мінска да Іўя — дзве гадзіны язды. І на карце Беларусі знаходзіцца Іўеўшчына ледзь не ў цэнтры своеасаблівага турыстычнага трохкутніка “Мір — Навагрудка — Ашмяны”. Але цэнтр гэты застаўся для вандрунікаў пакуль суцэльнай terra incognita. Між тым, рэгіён насычаны самымі разнастайнымі гісторыка-архітэктурнымі і этнічнымі “разыначкамі”. Таму новае кіраўніцтва раёна ўпэўнена: прышоў час для актыўнага іх піяру, а роля аддзела культуры тут — адна з вядучых.

Разам з начальнікам аддзела культуры Георгіем ГАГАРЫНЫМ я размаўляў са старшынёй Іўеўскага райвыканкама Міхаілам ВАЛЧЭЦКІМ не пятнаццаць абумоўленых загадзя хвілін, а гадзіну. Тэма бюджэтайтваральнага турызму, заснаванага на дзяржаўна-прыватным партнёрстве, аказалася больш чым цікавай для абодвух бакоў. Міхаіл Валчэцкі ўзначаліў раён у верасні, дзейнасць распачаў з неадкладнай рэалізацыі ўласных крэатыўных ініцыятыў, наўпрост звязаных з далейшым развіццём рэгіянальнай культуры. Гэта і падалося нагодай для надзённай гутаркі.

Яўген РАГІН:

— Міхаіл Міхайлавіч, у прыёмнай перад намі чакаў сустрэчы з вамі мясцовы прадпрымальнік, вельмі хваляваўся, але пасля размовы літаральна выскочыў з кабінета, радасны і задаволены. Якая роля прыватніка ў перспектывым развіцці раёна?

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— Самая прыярытэтная, бо ў нас няма буйных прамысловых прадпрыемстваў. Да ўсяго, мне яшчэ і прыемна кантактаваць з людзьмі, якія сёння нараджаюць цікавыя ідэі, імкнучыся іх рэалізаваць, самі знаходзяць рашэнне эканамічных праблем, зарабляюць грошы без падману. Калі мы ў раёне збіралі ўсіх фермераў, індывідуальных прадпрымальнікаў, я адразу зазначыў: хто будзе шчыра працаваць, таму буду актыўна дапамагаць. І прыватнікі ў гэтым ужо пераканаліся.

Яўген РАГІН:

— Кожны з іх — патэнцыйны спонсар культурнай сферы?

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— Пакуль, сапраўды, патэнцыйныя, хоць асобныя праявы ўлівання невялікіх грашовых сум у культуру і адукацыю ўжо назіраюцца. Да прыкладу, мы не прыцягваем раібюджет для перавозкі людзей, для ўтрымання пэўных спартыўных клубаў. Рэгіянальным турызмам займаюцца прыватныя гаспадары аграсядзіб. Хачу, каб наш аддзел культуры налаodziў з імі самую шчыльную стасункі, каб прапанаваў ім іміджавыя мерапрыемствы, якія прыцягнулі б увагу грамадскасці не толькі ў раёне... Словам, хачу, каб Іўе “засвацілася”, бо на сёння яно ў плане нейкіх арыгінальных культурных прарываў не надта заўважнае. Не скажу, што стаім на месцы, але ад аддзела чакаю больш рашучых крокаў.

Георгій ГАГАРЫН:

— Мы пакуль актыўна супрацоўнічаем з двюма аграсядзібамі. Право-

дзім там карпаратывы, юбілей, вяселлі, рэалізуем вырабы раённага Цэнтра рамёстваў. Натуральна, робім на аграсядзібных сіднічных пляцоўках першыя крокі, але за некалькі месяцаў ужо заробілі першы мільён рублёў.

Яўген РАГІН:

— Як плануецца развівацца?

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— На грунце ўзаемавыгады і творчай канкурэнцыі. У вёсцы Баравы, што недалёк ад Нёмана, да прыкладу, аддзел культуры стварыў сваю, умоўна кажучы, аграсядзібу. Аднак і апрача малюнічага Баравы ў нас безліч цікавых месцаў, дзе ў зачыненых школах можна адкрыць цэнтры рамёстваў і паляўніча-рыбалоўныя домкі не толькі для айчыннага, але і для замежнага турыста. І вядучая роля аддзела культуры тут — неаспрэчная.

Яўген РАГІН:

— Міхаіл Міхайлавіч, вы родам з Навагрудка, працавалі ў Карэлічах, Ашмянах. Гэта раёны, знакамітыя сваёй замкавай гісторыка-культурнай спадчынай, якая вабіць турыстаў з усяго свету. Што, на ваш погляд, трэба зрабіць, каб адзін з “наезджаных” маршрутаў пралёг і праз Іўеўскі раён?

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— У маі правядзем у райцэнтры прэзентацыйны семінар для рэспубліканскіх тураператараў. У нас ёсць што ім прапанаваць. Нашы музейшчыкі распрацавалі “Залатыя турыстычныя кольцы” горада і раёна, яны пачалі ўжо дзейнічаць, але пакуль, на жаль, ніяк не заяўлены ў рэкламнай турпрасторы. Між тым, аб’ектаў для стварэння сапраўднага турыстычнага ажыятажу ў нашым раёне больш чым дастаткова... Вось у мяне на сценцы кабінета вісяць

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— Безумоўна, ёсць: асобныя спецыялісты проста “забыліся” на выкананне сваіх непасрэдных абавязкаў... Не было ў нас, як аказалася, і прэзентацыйнага каталога, — па маім загадзе ён быў зроблены. Але ў мяне чарговыя пытанні: чаму няма каляндарыкаў, ілюстраваных паштовак са звесткамі пра Іўе? Між тым, нашы прыватныя ўладальнікі аграсядзіб прысутнічаюць ва ўсіх рэспубліканскіх рэкламных буклетах. Гэтыя заганныя непрацоўкі будзем неадкладна выпраўляць...

Яўген РАГІН:

— Хтосьці з гараджан у час апытання сёння назваў Іўе маленькім Іерусалімам, шматканфесійным мірным мястэчкам...

могу да мінскіх скульптураў і архітэктараў. Горад павінен зайграць фарбамі. Маю на ўвазе і рамонт фасадаў гістарычнай забудовы, і азеланне вуліц...

Яўген РАГІН:

— Праблем па горадзе сапраўды хапае. Наколькі ведаю, няма пастаяннай экспазіцыі ў Музеі нацыянальных культур, хранічна не стае плошчаў для эфектыўнай дзейнасці Раённага цэнтра рамёстваў.

Георгій ГАГАРЫН:

— На ўладкаванні музейнай экспазіцыі патрэбны, вядома, немалыя грошы, якіх пакуль няма. Але не чакаем дапамогі збоку, спрабуем рабіць штосыці самі. Шмат у чым дапамаглі нам ураджэнцы Іўя, што жывуць у Ізраілі. Ёсць магчымасць стварыць сваімі сіламі пастаянную славянскую экспазіцыю... Не адмаўляю таго, што і

элементамі яўрэйскіх, татарскіх ды іншых традыцый! Мы ж адной сям’ёй тут жывём, і многім цікава спрычыніцца да іўеўскай гісторыі ў сучаснай інтэрпрэтацыі. Уяўляецца, якое яркае і брэндавае мерапрыемства можа атрымацца?! Аднак аддзел культуры з наладжаннем такіх вясельных абрадаў пакуль, даруйце, спіць у шапку.

Яўген РАГІН:

— Ідэя, на мой погляд, — проста бліскавая...

Георгій ГАГАРЫН:

— Абавязкова яе рэалізуем...

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— Як, дарэчы, і праект фестывалю, заснаванага на татарскай культуры: мяркую правесці ў Іўі Сабантуй. Нашы сябры з Татарстана ідэю падтрымліваюць абедзвюма рукамі.

Райвыканкамаўская “лятучка” з “К”

Трансгранічны трохкутнік:

Народ пытаецца і прапануе

“Каб займець сядзібу ля Нёмана...”

Януш МАРЦІНОВІЧ, гаспадар аграсядзібы, размешчанай у вёсцы Залейкі:

— Не пашкадаваў кінуць Варшаву і прыехаць у Беларусь, каб займець сядзібу ля Нёмана... Пытанню ў мяне няма, а вось прапановаў турыстаў — процьма. І вялікі дзякуй старшыні Іўеўскага райвыканкама Міхаілу Валчэцкаму за тое, што падтрымлівае мяне ва ўсіх пачынаннях...

Галіна ЯРМОШ, мастацкі кіраўнік СДК аграгарадка “Морына”:

— Няма ў нас пакуль камп’ютара для наладжвання больш яркіх клубных мерапрыемстваў...

Таццяна РЫНГЕЛЬ, дырэктар СДК аграгарадка “Дайліды”:

— Зламалася адна з гукаўзмацняльных калонак, а замяніць яе няма чым...

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— У нас даволі плённа дзейнічае кардынацыйны святарскі савет. Кіраўнікі канфесій наўпрост кантактуюць са мной, вырашаючы самыя разнастайныя надзённыя пытанні. Із гэтай нагоды вельмі цікавыя прапановы ўнікаюць. Ксёндз-дэкан Ян Гавецкі паведаміў, што ў Польшчы ёсць горад Сакулка, па шматканфесійнасці вельмі падобны на Іўе. Там уладкаваны памятны знак, што адлюстроўвае названую асаблівасць. Аналагічны жадаем зрабіць і мы. Ужо звярнуліся па дапа-

па Раённым цэнтры рамёстваў праблемных момантаў шмат, але найпершай сваёй задачай усё ж лічу арганізацыю экскурсійнай дзейнасці па горадзе ды раёне. У Іўі няма турыстычнага агенцтва, якое “раскручвала” б нашы аб’екты, збірала экскурсійныя групы. У нас гэтай функцыяй займаецца музей.

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— Мы на пасяджэнні райвыканкама разглядалі гэтае пытанне. Аддзел адукацыі таксама атрымаў “дабро” на стварэнне турыстычнага агенцтва. У кожнай школе на сяле ёсць музей, таму аддзел адукацыі паралельна з аддзелам культуры будзе займацца “насычэннем” турыстычных маршрутаў. Магчыма, з цягам часу ў раёне з’явіцца адзінае дзяржаўнае турагенцтва. Пабачым, хто будзе лепей працаваць: настаўнікі ці музейшчыкі.

Яўген РАГІН:

— Мы пачалі гаворку з таго, што аддзел культуры не стае ідэй...

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— Я свае крытычныя заўвагі штодня культуротнікам выказваю. Глядзіце, якія ў нас ёсць магчымасці наладзіць вясельнае свята-абрад, заснаванае на шматканфесійных стасунках, з

Яўген РАГІН:

— Вось і магчымы загаловак да гэтага артыкула: “Сабантуй у” маленькім Іерусаліме”... Я зноў хачу вярнуцца да праблем Раённага цэнтра рамёстваў, хачу агучыць просьбы культуротнікаў з аграгарадка “Морына”, “Дайліды”, якія жадаюць займець камп’ютары для развіцця клубнай работы і прыстойную гукаўзмацняльную апаратуру...

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— Тут выйсце пакуль адзінае: аддзел культуры павінен навучыцца зарабляць грошы на свае неадкладныя патрэбы. Для мяне паказальным з’яўляецца вопыт Магілёўшчыны, якая ля Буйніцкага поля ўладкавала рамесніцкую вёску, дзе з поспехам рэалізуюцца творы народных майстроў. Нам трэба таксама развіваць свае традыцыйныя рамёствы, гандаль творамі мастацтва.

Яўген РАГІН:

— Георгій Міхайлавіч, цяжка працаваць, калі генератар ідэй — старшыня райвыканкама?

Георгій ГАГАРЫН:

— І проста, і складана адначасова. Іншым разам мае падначаленыя на планёрках глядзяць на мяне вялікімі вачыма: маўляў, чаго ты ад нас хочаш, гэта ж не нашы функцыі... Імкнуса, каб

Дэталі да агульнай карціны

30 тысяч рублёў за суткі

Маладзі ў Бараве не засталася. Клубная ўстанова падалася неперспектыўнай. І “з’ела” б будынак аптымізацыя, каб не ідэя кіраўніка раёна па стварэння ўстанова называецца “Бараўскі клуб народных промыслаў, побыту і вольнага часу”. Неафіцыйна — сядзіба для рыбакоў і паляўнічых. Адкрыты два спальныя пакоі на сем ложкаў. Пражыванне за суткі каштуе 30 тысяч рублёў. Паслуга — больш чым запатрабаваная...

Непадалёк ад Баравы цячэ магутны Нёман, на малюнічай затоцы і ўзмку, і ўлетку не праціснуцца ад рыбакоў з усёй рэспублікі, для многіх існуе праблема з начоўкай. Тыя ж пытанні турбуюць і паляўнічых. Іх запыты ў пэўнай ступені і

спрабуе задаволіць Іўеўскі аддзел культуры.

Загадчыца бараўскай аграсядзібы Святлана Чаеўская распавядае, што пражываючыя могуць скарыстацца мікрахвалёўкай, электрачайнікам, прыгатаваць юшку або шашлык у палявых умовах на

спецыяльна адведзенай пляцоўцы ля ўстановы. У будынку ёсць яшчэ два, пакуль не задзейнічаныя пад спальні, пакоі.

Ёсць на аграсядзібе этнафальклорная музейная экспазіцыя. Прапрацоўваецца магчымасць рэалізацыі сувеніраў мясцовых народных майстроў. У клубную глядзельную залу — асобны ўваход. Тут апрача танцавальных вечароў можна ладзіць і канцэртныя праграмы.

Яшчэ адна перспектыва — арганізацыя пешых экскурсій па нёманскім узбярэжжы, куды на легкавіку іншым разам проста не дабрацца. Муж Святланы Чаеўскай (таксама працуе ў аграсядзібным штаце) — заўзяты паляўнічы, таму з лёгкасцю можа ўзяць на сябе функцыі “палявога” экскурсавода.

пастаўленыя задачы аддзел выконваў не фармальна, а — творча. Мы ж дзяржаўныя людзі.

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— Тым не менш, разваротлівасці і гнуткасці трэба вучыцца іншым разам у прадстаўнікоў прыватнага бізнесу...

Еджу па Беларусі і бачу шмат цікавых аб'ектаў ды ўстаноў культуры, вяртаюся дадому з адзіным пытаннем: чаму ў нас мала інавацый і жадання змяніць нейкім чынам сітуацыю?

Яўген РАГІН:

— Той жа прыватнік скажа, што няма ў культработніка асаблівага матэрыяльнага стымулу для самаразвіцця пры сярэднямесячным заробку ў 900 тысяч рублёў...

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— Не могу тут пагадзіцца. З тымі ж музейшчыкамі аднойчы разбіраўся: у вас нараканні на малыя заробкі? А колькі ў вас наведвальнікаў штодня? Калі мала, дык за што вы грошы атрымліваеце? Правіла тут адзінае павінна захоўвацца: больш экскурсантаў — большы заробак. Першы крок у гэтым кірунку — дзяржаўная аградыдзіба ў вёсцы Барава. Перспектывы яе развіцця — самыя шырокія. Любы закінуты вясковы дом ці школьны будынак зносіць пад аптымізацыю проста немэтазгодна, нявыгадна, нашы культработнікі па-

выключаю, што ўладальнікам можа стаць і прыватнік, няхай толькі абгрунтуе сваю пазіцыю на конт будучыні палаца. Мне гэтая будучыня бачыцца ў рэалізацыі практычна трансгранічнага супрацоўніцтва, пра які я казаў на пачатку нашай размовы.

Яўген РАГІН:

— Прыватнікі для вас — крэатыўныя і лёгкія на ўздых людзі. Цікава, а як яны вас успрымаюць? Які ўплыў маеце на прыватны сектар?

Яўген РАГІН:

— Тым не менш, раён не справіўся з леташнім планам па аказанні культурных паслуг насельніцтву. У чым асноўная прычына?

Георгій ГАГАРЫН:

— Аказаліся не гатовымі да таго, каб замяніць дыскатэчныя паслугі чымсьці раўнацэнным па даходах. А дыска-тэкі, з вядомых для ўсёй рэспублікі прычын, перасталі быць шматлюднымі.



Старшыня Іўеўскага райвыканкама Міхаіл Валчэцкі (справа) і начальнік аддзела культуры Георгій Гагарын.

гісторыя ў сучаснай інтэрпрэтацыі

Іўеўшчына турыстычная: дзяржаўна-прыватная сфера ўплыву



Іўе: старадаўняе і сучаснае.

вінны "засяліць" іх рэалізаванымі і эканамічна выгаднымі ідэямі.

Яўген РАГІН:

— Адна з буйных вашых ідэй тычыцца надання другога жыцця палацу ў Жамыслаўлі...

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— Калі прыйшоў на пасаду кіраўніка раёна, адразу ўзяў Жамыслаўлі пад кантроль. Існуе генплан забудовы Жамыслаўля, зацверджаны ў 1985 годзе, дзе ўлічаны статус гістарычнай каштоўнасці палаца, ёсць узгадненні па развіцці вёскі. Ніякіх прамысловых прадпрыемстваў тут няма — спрэс жылы фонд. І там, дзе ўзнікаюць жыллыя дамы, захоўваліся раней угнаенні... Уладальнік палаца — сельскагаспадарчы вытворчы кааператыв. Не

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— Я хацеў бы, каб тыя ж уладальнікі прыватных аградыдзіб успрымалі мяне як кампаньёна, памочніка. У вёсцы Залейкі на беразе рэчкі Гаўя, што зліваецца з Нёманам, — дзве аградыдзібы, паміж гаспадарамі якіх ўжо канкурэнцыя ёсць. Януш Марціновіч распачаў свой бізнес ледзь не пяць гадоў таму, і летась прыняў ужо тысячу турыстаў. Другі будуюцца. Ніяк не могуць падзяліць бераг маляўнічай Гаўі. А мы вырашылі ўладкаваць там пляж, арганізаваць гульнявыя віды спорту. Не варта забывацца, што гэта зямля раёна, але і ад выгод шчыльнага эканамічна выгаднага супрацоўніцтва адмаўляцца цяпер проста злачынна.

Яўген РАГІН:

— Ваша стаўленне да праблемы выканання плана платных паслуг?

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— Гаворка — зноў пра недахоп ідэй. Турыст жадае патраціць грошы. Мы, са свайго боку, клапацімся пра належную інфраструктуру. Аддзел культуры павінен узяць на сябе напаяўненне турыстычнай прасторы творчасцю. Яшчэ раз паўтаруся: неабходна рухацца.

Яўген РАГІН:

— Цудоўны прыклад "напаяўнення прасторы творчасцю" мы бачылі сёння ў Морыне. Курортная вёска ўзімку, па сутнасці, пусте, але летам запаўняецца дачнікамі. У мясцовай бібліятэцы — маленькі, але надзвычай цікавы музейны пакойчык, дзе прысутнічае ці не ўся вясковая гісторыя, а дасведчаным экскурсаводам — бібліятэкар Таццяна Карэнда. У дырэктара ж СДК Таісы Гудзень і мастацкага кіраўніка Галіны Ярмош — праект Фестывалю нёманскай юшкі...

Георгій ГАГАРЫН:

— Мы ўсвядомілі, што трэба самім зарабляць і шукаць інвестараў.

Міхаіл ВАЛЧЭЦКІ:

— За першы квартал ужо ёсць выкананне плана па платных паслугах. А наша аградыдзіба ў Бараве ўжо афіцыйна адкрыта і пачынае дзейнічаць. Мяркую, асноўны прыбытак ад пазабюджэтай дзейнасці аддзела культуры будзе ў перспектыве далёка не дыска-тэчным, а турыстычным.

Яўген РАГІН, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Іўеўскі раён — Мінск Фота аўтара

На людным месцы

У цэнтры ўвагі саборніцтва

Намінацыі для лепшых

Калегія Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь зацвердзіла вынікі рэспубліканскага саборніцтва на лепшую арганізацыю работы ўстаноў культуры і мастацтва па канцэртным і тэатральным абслугоўванні сельскага насельніцтва за 2010 год.

У намінацыях "Лепшая вобласць па арганізацыі тэатральнага і канцэртнага абслугоўвання сельскага насельніцтва" і "Лепшая вобласць па арганізацыі тэатральнага і канцэртнага абслугоўвання сельскага насельніцтва тэатральнымі і канцэртнымі арганізацыямі" пераможцам прызнана ўпраўленне культуры Гродзеншчы-

ны. За высокія паказчыкі ў першай намінацыі вырашана ўзнагародзіць ўпраўленне культуры Гомельскага аблвыканкама.

Пераможцам па намінацыі "Лепшая вобласць па арганізацыі тэатральнага і канцэртнага абслугоўвання сельскага насельніцтва клубнымі ўстановамі" прызнана ўпраўленне культуры Міншчыны, а лепшымі па арганізацыі тэатральнага і канцэртнага абслугоўвання сельскага насельніцтва ўстановамі адукацыі ў сферы культуры і мастацтва сталі магілёўчане.

Пераможцам у намінацыі "Лепшая канцэртная (тэатральная) арганізацыя рэспубліканскага падпарадкавання па канцэртным абслугоўванні сельскага насельніцтва" прызнаны Заслужаны калектыву Рэспублікі Беларусь "Гомельскі дзяржаўны цырк".

Ахова працы: аспект сферы культуры

Шлях удасканалення

У Міністэрстве культуры Беларусі распрацаваны План правядзення мерапрыемстваў, прысвечаных тэме аховы працы.

28 красавіка, у Сусветны дзень аховы працы, у Малой зале Белдзяржфілармоніі адбыўся "круглы стол" "Сістэма кіравання аховой працы — шлях бесперапыннага ўдасканалення". У ім прынялі ўдзел спецыялісты па ахове працы арганізацыі культуры ўсіх форм уласнасці.

А цягам года плануецца правесці агляды-конкурсы на лепшую арганізацыю работы па ахове працы ў арганізацыях, падпарадкаваных Міністэрству культуры, падрыхтаваць каментарыі і тлумачэнні для арганізацый сферы па нарматыўна-прававых актах, распаўсюдзіць перадавы вопыт работы па ахове працы і прафілактыцы вытворчага траўматызму.

Як распавёў "К" намеснік начальніка ўпраўлення капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння Міністэрства культуры Уладзімір Панцялейка, штогод ладзяцца саборніцтвы на лепшую арганізацыю па ахове працы як сярод тых, што падначалены Міністэрству, так і сярод арганізацый раённага і абласнога падпарадкавання. Таксама ва ўсіх абласных упраўленнях культуры праводзяцца семінары па ахове працы, пажарнай бяспекі, электрабяспекі, у якіх прымаюць удзел начальнікі аддзелаў культуры, кіраўнікі гаспадарчых груп аддзелаў культуры, адказныя асобы за арганізацыю работы па ахове працы. А цягам года праходзяць абавязковыя праверкі ўстаноў культуры.

Увага: паводка!

Падраздзяленні МНС падрыхтаваны да любога варыянту развіцця падзей і ажыццяўляюць комплекс мерапрыемстваў па мінімізацыі магчымых наступстваў паводкі.

Праверана гатоўнасць водапампавальнай тэхнікі, лодак, катэраў. Удакладняюцца зоны магчымых падтапленняў. Акрамя таго, у населеных пунктах, якія часцей за ўсё падвяргаюцца падтапленню, прызначаны адказныя для кантролю абстаноўкі і прадстаўлення аперацыйнай інфармацыі ў гарадскія і раённыя камісіі па надзвычайных сітуацыях. Раёны, што могуць быць ізаляваны паводкай, у поўным аб'ёме забяспечаны таварамі першай неабходнасці.

Аднак не варта забывацца на меры асабістай бяспекі. Неабходна парупіцца аб месцах магчымай эвакуацыі. Калі ваш дом знаходзіцца ў зоне магчымага затаплення, на-

Бяспека жыцця

жыць адключыць газ, ваду і электрычнасць. Перанесці на верхнія паверхі і гарышчы каштоўныя рэчы і прадукты харчавання. Зачыніць вокны і дзверы, пры неабходнасці — забіць вокны і дзверы першых паверхаў дошкамі або фанерай. Правераны спосаб не пусціць ваду на парог — выкапаць каля дома канаўкі. Пад час паводкі і на працягу двух-трох тыдняў пасля таго, як вада сышла, нельга піць сырую ваду з калодзежа, бо ў ёй могуць знаходзіцца хваробатворныя мікробы.

Калі атрымана папярэджанне пра эвакуацыю, неабходна падрыхтаваць цёплае, зручнае адзенне, боты, коўдры, грошы і каштоўнасці. Сабраць трохдзённы запас харчавання. Падрыхтаваць аптэчку першай дапамогі, загарнуць у непрамакальны пакет пашпарт і іншыя дакументы. Узяць неабходныя сродкі гігіены і бялізны.

Да прыбыцця ратавальнікаў або спаду вады заставайцеся на верхніх паверхах і дахах, на дрэвах, узвышшах.

Што можа здарыцца за 10 хвілін?

Менавіта недагляд з боку бацькоў з'яўляецца асноўнай прычынай траўматызму дзяцей.

Статыстыка — жорсткая рэч: з-за дзіцячых забавак з агнём і бесклапотнасці дарослых за мінулы год згаслі 32 маленькія жыцці, а гэта ж цэлы школьны клас! Сёлета з гэтых прычын ужо загінула восем дзяцей.

Існуе нямала прыкладаў паспяховых сем'яў, дзе з любоўю і ўвагай ставіліся да дзяцей... Неасцярожнасць, саманадзейнасць ("Ды што можа здарыцца за дзесяць хвілін?") прыводзяць да трагедыі.

Вось некалькі прыкладаў. Гомельская вобласць, Петрыкаўскі раён, вёска Камаровічы. Тры дзіцяці, ва ўзросце ад двух да пяці гадоў, задыхнуліся пад час пажару ў доме. Нават усталяваныя і спраўныя аўтаномныя пажарныя паведамляльнікі не ўратавалі, бо гукавы сігнал не пачуў ніхто, акрамя іх саміх. Яны апынуліся без догляду дарослых: у бацькоў знайшліся прычынны кінуць малалетніх дзетак адных.

Яшчэ адзін прыклад. Магілёўская вобласць, горад Бабруйск. Чатырохгадовая дзяўчынка загінула ў дыме: яна таксама застава-лася дома адна. Уратаваць дзіця ад атручвання прадуктамі гарэння не ўдалося.

Зноў — Магілёўшчына, раённы цэнтр Бялынічы. Маці паклала спаць дзіця 2009 года нараджэння. Праз некаторы час у пакоі адбылося ўзгаранне. Дзіця загінула ад удушша...

Пазбегнуць недарэчнай смерці дзіцяці можна толькі ў тым выпадку, калі яно знаходзіцца пад пастаянным наглядам дарослых. Між тым, за тое, што дзіця пакідаецца ў небяспецы, закон прадугледжвае нават крымінальную адказнасць. Але як быць з жаданнем няшчасных, забітых горам бацькоў павярнуць час назад і ўсё выправіць? Задумайцеся, ці не злачынна па нўважлівасці згубіць дзіця, якое толькі пачынае пазнаваць свет?

Таццяна БЫЧАНОК, спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС г. Мінска

Звычай упрыгожваць сцены жылога памяшкання жывапіснымі творамі мае ў Еўропе даўнюю традыцыю. Выдатныя фрэскі часоў Мінойскай цывілізацыі, карціны і арнаментальныя матывы старажытных грэкаў, фрэскі рымскага часу — усе гэтыя артэфакты сведчаць пра імкненне людзей спалучыць жыццё і мастацтва, зрабіць мастацкую культуру часткай паўсядзённага побыту.



“Малыя галандцы” ў Дзядзілавічах



Чорная рама і экспрэсіўная гама

гравюрамі, хаця апошнія часцей размяшчаліся ў пакоях асобна, іншым разам тэматычна. Што і казаць, палаты былі значнымі мастацкімі сховішчамі. Да прыкладу, напрыканцы XVIII ст. у Нясвіжскім палацы было каля тысячы карцін.

Мастацкія творы — палотны, дрэварыты, скульптуры, каштоўныя ўзоры дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва — апісваліся, заносіліся спецыяльнымі камісіямі ў інвентары, побач з мэбляй, сталовым начыннем. Іх кароткія вопісы дазваляюць зрабіць уяўленне аб мастацкім аздабленні палаца. У гэтым сэнсе ўяўляе цікавасць інвентар 1795 г. маёмасці (палаца) Дзядзілавічы, што на Міншчыне, дзе згадваецца шэраг мастацкіх твораў — разнастайныя паводле жанру работы станковага жывапісу:

прыватнасці, у шляхецкім маёнтку красавалася выява Мінервы (Афіны), намалёваная на палатне “адным чырвоным колерам”.

Пакоі палаца ўпрыгожвала значная колькасць розных па змесце гравюр. Звычайна яны змяшчаліся ў чорных рамках і браліся пад шкло. Гэта тры “фантазіі аркушныя”, дзесяць, у палову аркуша, “ландшафтаў, маляваных на дрэве” ў чорных рамках (магчыма, гэта маркетры, інкрустацыя), папяровая выява Божай Маці з немаўляткам, у чорнай раме за шклом. Апроч гэтага, у палацы меліся таксама каляровыя гравюры. Архітэктурная гравюра прадстаўлена чатырма выявамі рымскага Пантэона ў вялікіх “шулах” у чорных рамках. Асобна адзначым наяўнасць карт, досыць папулярных, разам з глобусамі, пры аздабленнях



партрэтаў, пейзажы, творы бытавога жанру, іконы, а таксама мастацкія гравюры. Адрозна зьяўрае на сябе ўвагу адносна слабая пашпартызацыя работ: час стварэння, аўтар, краіна паходжання згадваюцца вельмі рэдка. Таксама жанрава не падзяляюцца творы свецкага і рэлігійнага жывапісу — абразы, якія часта знаходзіцца ў адным семантычным шэрагу з партрэтамі пад назвай “выява”.

Сярод партрэтаў вылучаюцца выявы французскага караля Людовіка XIV, прускага караля Фрыдрыха XI. Сармацкія, як можна меркаваць, партрэтаў прадстаўлены фамільнымі партрэтамі, выявай Міхаіла Спірына. Асобную цікавасць уяўляюць карціны розных жанраў, напісаныя, хутчэй за ўсё, замежнымі мастакамі. Гэта партрэтаў “Іспанца з барадой”, “Старой жанчыны, якая чытае”, карціна ў раме са шклом з выявай галандскай побытавай сцэны, а таксама сем напісаных алеем пейзажаў, выява “Мядзведзіцы з дзецьмі”. Зьяўрае ўвагу і алейны жывапіс на рэлігійны сюжэты: выявы Святой Тройцы, Укрыжвання (у рамках, пад шклом), Маці Божай Чанстахоўскай. Прадстаўлены і алейны жывапіс на антычны сюжэты. У

тагачасных бібліятэк, кабінетаў. У палаты былі чатыры вялікія геаграфічныя карты пад шклом з выявамі Еўропы, Азіі, Афрыкі, Амерыкі. Меўся таксама план Санкт-Пецярбурга ў чорных рамках. З іншых мастацкіх твораў можна адзначыць гіпсавыя бюсты, а таксама выяву прывязанага да дрэва сатыра з гіпсу.

Палотны, іншыя творы мастацтва размяшчаліся ў пакоях групамі, наўрад ці тэматычнымі. Так, у адным пакоі вісела выява Маці Божай Чанстахоўскай, партрэтаў іспанца і старой жанчыны.

Карціны, іх рамы, гравюры стасаваліся з папяровымі шпалерамі ці тканінай на сценах чырвонага, іншых яркіх колераў з узорами, утвараючы насычаны барочны каларыт інтэр’ера. Мэбля (у тым ліку і англійская) насычанага карычневага, а таксама чырвонага колераў дапаўняла гэтую экспрэсіўную колеравую гаму.

Ігар ВУГЛІК, кандыдат гістарычных навук, дацэнт
На здымках: Станіслаў Альбрэхт Радзівіл; Флігель дзядзілавіцкай сядзібы; абраз Маці Божай Чанстахоўскай ў Камайскім касцёле.

Эксклюзіў “К”! Кадры з гісторыяй: 1 мая 1986-га

Маршрут “Песняроў”

Большасць здымкаў гэтай фотасесіі “Песняроў” дакладна ніколі не была ў друку. Словам — сапраўдныя эксклюзіў. Як кажуць, перагортваючы альбом (а дакладней — камп’ютарныя папкі) высветлілася: зроблены ён акурат 25 гадоў таму — 1 мая 1986-га.



Асаблівай нагоды для сустрэчы з “Песнярамі” не было. Проста, не адзін дзень і нават месяц дамаўляліся зрабіць з Уладзімірам Мулявіным серыю свежых кадраў ансамбля, тым больш, склад яго “амаладзіўся” акурат пасля праграмы “Праз усю вайну”, якую і спявалі, збольшага, у 1984-м — 1986-м.

Прыкладна цягам тыдня ў красавіку “Песняры” выступалі ў Кіеве. У мясцовым Палацы спорту музыканты далі каля паўтара дзятка канцэртаў (па два на дзень), выконваючы, акрамя аддзялення з улюбёных публікай шлягераў, ваенныя нумары і “першыя ластаўкі” да праграмы на вершы

Янкі Купалы. “Песняры” ў поўным складзе, у густоўных беласнежных гарнітурах, якія пасля стануць афіцыйнымі касцюмамі для “маякоўскага” цыкла... Відовішча, ды і годзе!

Таксама за час першамайскага шпачыру зрабілі і той самы знакаміты кадр: “Песняры” асядлалі волат-БелАЗ непадалёк ад



Маякоўскага, якая загучыць “на ўвесь голас” у 1987-м. І вось “фортка” ў графіку калектыву прыпала акурат на 1 мая.

Можна ўявіць сабе здзіўленне шматлікіх мінакоў, хто пасля першамайскай дэманстрацыі апынуўся паблізу ад Траецкага прадмесця або ў скверы імя

ВДНГ — цяперашняга комплексу “БелЭКСПА”, дзе 4 мая сустрэнемся з вамі, шануюныя чытачы, на XV Міжнароднай спецыялізаванай выстаўцы “СМІ ў Беларусі”.

На здымках: “Песняры” ў Траецкім прадмесці і ў Купалаўскім скверы. Фота Юрыя ІВАНОВА

У Літаратурным музеі Максіма Багдановіча працуе дакументальная выстаўка “Чалавек — крыніца сілы”, падрыхтаваная сумесна з Беларускай дзяржаўнай архівам-музеем літаратуры і мастацтва і прысвечаная 120-годдзю з дня нараджэння Аркадзя Смоліча.



Беларусі з’явіліся новыя каштоўныя матэрыялы для вывучэння. Літаратуразнаўцаў і пісьменнікаў чакаюць новыя факты з гісторыі мінскага перыяду жыцця Максіма Багдановіча.

Віталь Моос распавёў супрацоўнікам музея сумную гісторыю сваіх дзядулі і бабулі. Алеся Смоліч, жонка Аркадзя, пасля арышту мужа доўгі час яго шукала, пісала лісты ў шматлікія ўстановы, каб даведацца пра лёс каханага. Яна памерла ў 1974 годзе, так і не даведаўшыся пра тое, што

Арыгіналы ў Багдановічавым

Ініцыятыўны і няўрымслівы грамадскі дзеяч і педагог, вучоны і публіцыст, народны сакратар асветы, старшыня Цэнтральнага бюро крязнаўства Беларусі і рэдактар газеты “Грамада”, прафесар БДУ, аўтар першай “Геаграфіі Беларусі”... Гэта ўсё ён — Аркадзь Антонавіч Смоліч.

У красавіку з Украіны ў Мінск прыехаў унук Аркадзя Смоліча — Віталь Моос. Завітаў толькі на адзін дзень: для таго, каб пазнаёміцца з выстаўкай і перадаць на пастаяннае захоўванне шматлікія матэрыялы, звязаныя з жыццём, дзейнасцю і творчасцю яго славутага дзеда. Такім чынам, сёння ў фонды Літаратурнага музея Максіма Багдановіча трапілі арыгінальныя фотаздымкі, рукапісы, дакументы, лісты ды іншыя каштоўнасці, якія распавядаюць пра навуковую дзейнасць і асабістае жыццё Аркадзя Смоліча. Для даследчыкаў і выкладчыкаў гісторыі і геаграфіі

Аркадзя Смоліча расстралялі яшчэ ў чэрвені 1938-га... Алеся Смоліч усё жыццё берэгла надзею і веру на сустрэчу з мужам. На сёння магілы Аркадзя Смоліча не існуе, а на месцы расстрэлу ў Омску быў пабудаваны завод, які ўжо не дзейнічае. Галоўнае ж — памяць пра Аркадзя Смоліча жыве, а яго навуковую справу працягваюць паслядоўнікі.

Дарэчы будзе згадаць і словы самога Аркадзя Смоліча: “Добрыя і шчырыя беларусы павінны быць звязаны між сабой не толькі ідэяй, якая з’яўляецца перад вачыма нашымі ва ўсёй пекнае тады, калі мы ў поўні сілаў на вышыні шчасця; а павінны яны быць злучаны між сабою і як людзі, цеснымі асабістымі звязкамі...”

Ірына ШОРАЦ, вядучы навуковы супрацоўнік Літаратурнага музея Максіма Багдановіча

Яшчэ адно імя, невядомае ў Беларусі. Нават у Расіі, дзе Баброўскі пражыў большую частку свайго жыцця і дзе скончыў свае дні ў блакадным Ленінградзе, яго ведаюць зусім мала, у асноўным — вузкае кола тамтэйшых мастацтвазнаўцаў. Альбомаў і манаграфій пра яго творчасць выдадзена не было, а дзве персанальныя выстаўкі прайшлі ўжо пасля смерці майстра: у 1947 годзе — у Ленінградзе, і ў 2001-м — у Пярмі. Вось і ўсё. Праўда, у дарэвалюцыйны час, ды і ў 1930-я гады, ягонае імя пастаянна мільгала ў перыядычным друку побач з такімі імёнамі, як М.Горкі і Ф.Шаляпін, Б.Кустодзіеў і А.Рылоў, М.Рэрых і М.Фэшын, І.Білібін і П.Філонаў.

Узнікае пытанне: чаму ўсё ж Баброўскі не стаў святаром? Справа ў тым, што да рэвалюцыі ўсе духоўныя семінарыі Беларусі давалі цудоўную адукацыю, якая дазваляла іхнім выпускнікам працягнуць сябе не толькі ў царкоўным служэнні, але і ў свецкіх навук, культуры, мастацтвах, ваеннай дзейнасці. Таму няма нічога здзіўнага ў тым, што свой народ праславілі такія былыя семінарысты, як мастак І.Хруцкі, “бацька беларускай лексікаграфіі” І.Насовіч, заснавальнік нашай філалогіі, славяніст, этнограф Я.Карскі, пісьменнік, журналіст, даследчык культуры і гісторыі Беларусі П.Шпілеўскі, першы расійскі консул у Японіі і аўтар

эцюды ў Кастрамскую губерню. А праз некалькі месяцаў Рыгор Міхайлавіч стаў адным з заснавальнікаў Арцелі мастакоў Санкт-Пецярбурга і актыўным удзельнікам шматлікіх выставак, якія праходзілі тады ў розных гарадах Расіі. З гэтага ўсё і пачалося.

У 1904 — 1905 гг. ажыццявілася яго даўняя мара: ён трапіў у Парыж і нават нейкі час прапрацаваў у прыватнай майстэрні Р.Жульена, у якой традыцыйна навучаліся многія мастакі Расійскай імперыі. Дасканала вывучыў багацце Луўра, галерэю Фагер з калекцыямі карцін Сезана, Ван Гога, Гагена. А потым рэгулярна, аж да 1915 года, стаў наведваць сонечную



Віцебск, Луўр і Сарэнта Рыгора Баброўскага

Формула стылёвасці “імпрэсіянісцкага рэаліста”

Рыгор Баброўскі — беларус, народжаны ў Віцебску.... Таленавіты жывапісец і графік, вучань Рэпіна, акадэмік, бліскучы педагог, у якога ў Рысавальнай школе Таварыства падтрымкі мастацтваў атрымаў першыя прафесійныя азы Марк Шагал...

З вялікім авангардыстам Паўлам Філонавым лёс звязваў “імпрэсіянісцкага рэаліста” Баброўскага вельмі містычна: Філонаў пасля 1903 г. вучыўся ў класе натурнага рысунка пецярбургскай Рысавальнай школы таварыства падтрымкі мастацтваў менавіта ў Баброўскага. І абодва амаль адначасова (Філонаў — прыкладна на два месяцы раней) загінулі ў блакяду ад голаду і холаду ў сваіх ленінградскіх майстэрнях... Філонава “пашанцавала” больш: добрыя людзі знайшлі мёртвае цела на дзвяты дзень пасля яго сыходу — яно ляжала на лаўцы пад аўтарскай карцінай “Пір каралёў” у пакойчыку на Карпаўцы, — і змаглі ўсё ж па-людску пахаваць мастака на Серафімаўскіх могілках. Як паміраў Баброўскі, і дзе ён знайшоў апошні свой прытулак — невядома.

...Рыгор Баброўскі нарадзіўся ў Віцебску 29 лютага (па іншай версіі — 29 лістапада) 1873 года ў сям’і святара Міхаіла Баброўскага. Калі хлопца падрос, бацька аддаў яго ў Віцебскую духоўную семінарыю, дзе будучы мастак правучыўся акурат шэсць гадоў — да 1893-га. Гісторыя ж гэтай сярэдняй рэлігійнай навучальнай установы даволі цікавая. Яна была заснавана яшчэ ў снежні 1807 г. уніяцкім святаром Лісоўскім у маёнтку Струнь, каля Полацка, па загадзе Аляксандра І, і афіцыйна называлася “Беларуская грэка-ўніяцкая духоўная семінарыя”. Спачатку там вучыліся дзеці белага ўніяцкага духавенства. Хутка семінарыя перамясцілася ў будынак Сафійскага сабора ў Полацку. А тут прышлі салдаты Напалеона і разрабавалі сабор. Праца семінарыі аднавілася толькі праз год, у 1813-м, у вёсцы Судзіловічы. У 1821 годзе семінарысты вярнуліся ў Полацк. Потым, пасля ліквідацыі ўніяцкай царквы, семінарыя стала праваслаўнай Полацкай духоўнай семінарыяй. У 1856 г. яе перавялі ў Віцебск. Так на беразе жывапіснай Дзвіны з’явілася знакамітая Віцебская духоўная семінарыя. У час вучобы Баброўскага яна размяшчалася ў Барунавым садзе, на скрыжаванні вуліц Афіцэрскай і Ветранай (цяпер — Суворова і Чэхава, дзе працуе адзін з факультэтаў Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта). Пры семінарыі існавалі дамавая царква ў гонар свяціцеля Дзімітрыя Растоўскага, інтэрнат на 80 чалавек і кватэры для настаўнікаў. Рыгор Баброўскі бліскуча скончыў вучобу з цудоўнымі ведамі не толькі Закону Божага і старадаўніх моў — грэчаскай, лацінскай, царкоўнаславянскай, — але і рысавання, арыфметыкі, геаграфіі, літаратуры. А яшчэ ён добра спяваў.



Р.Баброўскі. “Якая прастора!”.

першага “Расійска-японскага слоўніка” І.Гашкевіч, археолаг і выдавец К.Гаворскі, военачальнікі М.Трыкоўскі, У.Лазарэвіч, І.Архангельскі... Выхаванцамі Віцебскай семінарыі таксама з’яўляюцца выдатныя краязнаўцы, этнографы і фалькларысты, ураджэнцы Віцебшчыны М.Нікіфаровіч і С.Сахараў.

У 1893 г. Баброўскі, нягледзячы на супраціўленне бацькоў, з’язджае ў Пецярбург і паступае ў Вышэйшае мастацкае вучылішча пры Імператарскай Акадэміі мастацтваў у майстэрню самога Іллі Рэпіна. Тады прэзідэнтам Акадэміі быў вялікі князь Уладзімір Аляксандравіч. У часы вучобы Баброўскі вельмі блізка пасябраваў з Б.Кустодзіевым — былым вучнем Астраханскай духоўнай семінарыі. Сярод іншых сяброў-равеснікаў — будучы народны мастак Мардоўскай АССР Фядот Сычкоў, жывапісец Павел Шмараў. Праз два гады ў Маскве на французскай мастацка-прамысловай выстаўцы Баброўскі ўпершыню пабачыў творы імпрэсіяністаў. “Стагі” Манэ так уразілі яго сваёй свежасцю, што ён вырашыў абавязкова наведаць Парыж і ў выпадку магчымасці нават там павучыцца. У 1900 годзе ён скончыў Акадэмію, атрымаўшы за карціну “Вечар” званне класнага мастака. Увосень гэта ж года праводзіў свайго малодшага сябра, яшчэ студэнта Акадэміі, Барыса Кустодзіева на

Італію, асабліва — востраў Капры, дзе тады жыў Горкі і дзе збіраліся многія прадстаўнікі еўрапейскай культурнай эліты. Але гэта было трохкі пазней.

А пакуль, з 1905-га, Рыгор Міхайлавіч пачаў настаўнічаць у Рысавальнай школе Таварыства падтрымкі мастацтваў, дзе сярод яго вучняў аказаўся і віцебскі зямляк Марк Шагал. Аб двухгадовым навучанні ў Баброўскага Шагал узгадвае ў лісце (чэрвень 1908 г.) да Мікалая Рэыха, у той час дырэктара школы. Можна меркаваць, што палатно “Чырвоная натуршчыца, якая сядзіць” Шагал выканаў (яшчэ да навучання ў Льва Бакста) менавіта ў рысавальным класе Баброўскага. І хаця ў сваёй кнізе “Маё жыццё” Шагал не вельмі цёпла адгукаецца пра гэтую школу наогул (і пра Рэыха ў прыватнасці), дзе “...смярдзела сырасцю, ганчарнай глінай, фарбамі, ды яшчэ кіспай капустай і затхлай вадой з Мойкі”, усё ж ён, будучы стыпендыятам, за два гады нечаму навучыўся. Інакш раней кінуты бы школу, дзе, між іншым, “шагалаўскую” тэхніку ставілі за прыклад” і дзе сам Рэых яму “сыпаў добразычлівыя кампліменты”. На жаль, свае ўспаміны пра Баброўскага не пакінулі іншыя яго вучні эцюднага і агульнарысавальнага натурнага класа эстонцы А.Уурытс і Л.Трык, рускі У.Турбасаў... Таму мы маем вельмі сціплыя факты з біяграфіі Баброўскага гэтага перыяду.

У 1909 г. на Міжнароднай мастацкай выстаўцы ў Мюнхене Баброўскі атрымаў ад аўтарытэтнага журы залаты медаль 2-й ступені разам з В.Бялініцкім-Бірулем, С.Жукоўскім і Г.Гарэлавым, бацькам нашай вядомай пейзажысткі Галіны Азгур. А праз чатыры гады быў узнагароджаны і Вялікім залатым медалём. Усе перадрэвалюцыйныя гады былі звязаны, у асноўным, з творчай дзейнасцю Баброўскага як члена аб’яднання “Саюз рускіх мастакоў”, што наглядна адбілася і на яго вобразна-пластычнай палітры. Нагадаю, сюды ўваходзілі такія яркія імёны масквічоў і пецярбуржцаў, як К.Юон, А.Архіпаў, І.Грабар, А.Рылоў, А.Васнецоў, М.Урубель, М.Несцераў, Л.Бакст, В.Барысаў-Мусатаў, К.Каровін, Ф.Малявін, М.Рэрых, К.Сомаш. Стыль некаторых мастакоў гэтага кола, да якіх належыў і Баброўскі, сплучаў рэалістычныя традыцыі перасоўнікаў і вопыт французскіх імпрэсіяністаў у перадачы святла і паветра. Гэта было цікава, і Баброўскі ў сваёй творчасці ў поўнай меры імкнуўся выкарыстоўваць усе магчымасці новага рускага мадэрна.

З матэрыялаў наш зямляк асабліва любіў алей, а таксама сангіну і пастэльную крыйду. Не прызнаючы працяглую работу ў майстэрні, часта выязджаў на пленэр. Вось толькі некаторыя немудрагелістыя назвы яго дарэвалюцыйных твораў: “Вясёлка”, “Снег растае”, “Восень”,

“Над ракой”, “Ноч у гарах. Крым”, “У наваколлі Петраграда”, “Пачатак вясны”, “Зіма. Снег ідзе”. Асобная серыя — італьянскія жывапісныя эцюды з відамі Капры, зробленыя на пленэры, а таксама пейзажы, маляваныя не на палатне, а на зеленаватай італьянскай паперы. Менавіта на Капры Баброўскі блізка пасябраваў з Горкім і яго акружэннем. Невыпадкова ягонае імя неаднойчы сустракаецца ў лістах пісьменніка. Баброўскі маляваў з натуры Ф.Шаляпіна, але галоўным чынам ствараў капрыйскія пейзажы: скалісты мыс Сарэнта з горкаўскай вілай “Іль Сарыта”, жывапісныя вуліцы, лодкі, баржы, заліў... Тры малюнкi з відам Капры сёння знаходзяцца ў маскоўскім Музеі А.М. Горкага на Малой Нікіцкай, 6, а карціна “На востраве Капры” экспанавалася ў 1913 г. на выстаўцы Саюза рускіх мастакоў. Разам з І.Рэпіным, К.Каровіным, М.Несцеравым, В.Сяровым, В.Сурывавым, А.Васнецовым, І.Грабаром, С.Канёнкавым Баброўскі ўдзельнічаў у буйных міжнародных выстаўках, у тым ліку ў Рыме, Нью-Ёрку і Мюнхене. У 1916 г. разам з бліскучым мастаком М.Фэшыным Акадэмія мастацтваў абрала Рыгора Міхайлавіча сваім акадэмікам. Гэта было апошняе вялікае прызнанне заслуг мастака напярэдадні дзвюх рэвалюцый...

Асобны цыкл палотнаў і графічных аркушаў творца прысвяціў жаночаму вобразу ў розных іпастасях, якія можна аб’яднаць пад сімвалічна-паэтычным знакам легендарнага Сярэбранага стагоддзя: “Чароўная Дама”, “Вечная Жаночкасць” (згадайма Аляксандра Блока!). Такія работы Баброўскага цяжка назваць партрэтамі ў поўным сэнсе слова: у іх няма звычайнай псіхалагічнай распрацоўкі вобраза і традыцыйнага класічнага паветру мадэлі анфас. Затое яны зачароўваюць выразным асвятленнем, элегантным малюнкам, пастознай фактурай пісьма, незвычайным, наўмысна выпадковым ракурсам, і ўсё гэта збліжае жывапіс Баброўскага і з карцінамі-мроямі В.Барысава-Мусатава, і з палотнамі А.Рэнуара і К.Каровіна ўпярэмку з Л.Бакстам, і нават з некаторымі познімі “мадэрновымі” партрэтамі В.Сярова. Такая вольная своеасабліва прыцягальная эклектыка...

Але ўсё ж, на маю думку, Баброўскі больш поўна выявіў сябе ў пейзажах. І калі раннія палотны мастака, паслухмянага вучня Рэпіна, імкнуліся да рускай класічнай традыцыі XIX ст. у духу А.Куінджы, а потым М.Рэыха і М.Несцерава, то 1910-я гады некаторым чынам змянілі ягоны погляд на прыроду як такую бліжэй да стылістыкі рускага сімвалізму. І ў яго пейзажах з’явіліся светлы, галоўным чынам пленэрны, зеленавата-вохрысты строй, вельмі мяккая пластычная манера, пільная ўвага да архітэктурных ды прыродных дэталей і, канешне ж, прысутнасць паветра.

Аднак Баброўскі ўсё ж не стаў наватарам і адкрывальнікам новых жывапісных ісцін у мастацтве, як яго вялікія сучаснікі эпохі Сярэбранага стагоддзя; ён толькі развіваў традыцыі сваіх настаўнікаў і папярэднікаў, але ўласнай “стылёвасці”, аўтаномнага мыслення, сваёй мастацкай формулы як неад’емнай часткі буйнога творцы так і не набыў. Магчыма, узабрацца на мастацкі Алімп яму перашкодзіла актыўная педагогічная дзейнасць у вышэйшых навучальных установах Пецярбурга-Петраграда-Ленінграда, якой мастак аддаў амаль палову жыцця. У сваецкія часы працягваў маляваць лірычныя пейзажы і нацюрморты, а таксама спрабаваў свае сілы ў распрацоўцы фігуратывнай карціны — у духу сацрэалізму: “У.І. Ленін на мітынг”, “С.М. Кіраў на будаўніцтве парку культуры і адпачынку ў Ленінградзе”, “Акадэмік А.Ф. Ефрэ ў сваёй лабараторыі”, “Будуюць”. Сёння гэтыя палотны мала хто ўзгадае...

Ці наведваў мастак сваю малую радзіму — Віцебск — пасля ад’езду ў 1893 годзе ў Пецярбург? Зрэшты, тое было б невыпадковае: усё ягонае радаспоўнае дрэва і ён сам — адтуль, з берагоў Заходняй Дзвіны! Але дакладных фактаў на гэты конт я пакуль не знайшоў. Гэта адна з “белых плям” у біяграфіі нашага зямляка, Рыгора Міхайлавіча Баброўскага...

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастацтва
Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастацтва Беларусі
канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі
XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастацтва краін
Усходу XV — XX стст.
■ Мастацтва краін
Заходняй і Цэнтральнай
Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу,
скульптуры, графікі
мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
Выстаўкі:
■ "Белае золата
Херэнда" — фарфор
для каралёў.
■ Выстаўка "Беларускі
нацюрморт XX ст."
■ "Скрозь прызму
ўсмешкі. Камічнае
ў беларускай графіцы
1910 — 1990 гг."
■ Выстаўка "Адкрыццё
святой прыгажосці".
Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ".
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.
■ Пастаянная экспазіцыя.
У паўночна-ўсходняй вежы:
■ "Мірскі замак
вачыма мастакоў".
■ "Яўрэйскае гета
ў Мірскім замку".
■ "Падзеі I і II
сусветных войнаў".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Выстаўка "Таямніцы дрэва.
Разьба па дрэве, чаканка".
■ Майстар-клас па роспісе
велікодных пісанак.

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.
"Культура I-й пал. XIX ст."
■ Выстаўка Сяргея
Цімохава "Чары ночы".

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.
Экспазіцыі:
■ "Мастацтва
ў гарадской культуры
XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII
стст. у партрэтах
і геральдыцы".
■ "З крыніц
адвечнай прыгажосці".
■ "Водбліскі
ваеннай славы"
(еўрапейская зброя
і вайсковае
абмундзіраванне
XIX — 1-й пал. XX стст.).
Выстаўкі:
■ "Беларусь. 25 год
пасля Чарнобыля".

■ Тэатралізаваная
экскурсія паводле
казак Якуба Коласа.
Выстаўка:
■ "Мастак, ты з душы
маёй фарбы здымі"
(экспазіцыя графікі Эдуарда
Агуноўіча ў рамках праекта
"Адкрытыя фонды").

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск, вул.
Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя
"Жыццё і творчасць
Янкі Купалы".
■ Цыкл музейна-педагагічных
занятак з элементамі
тэатралізацыі "Дзядыка
Янка, добры дзень!" для
дзяцей малодшага школьнага
ўзросту і сямейнага
наведвальніка.
■ Музейная гульня
"У пошуках Папараць-кветкі".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная
экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Пераможцы".
■ "Вітражы
партызанскай
мудрасці і
кемлівасці".
■ Пастаянная
экспазіцыя
"Жыццё і творчасць
Янкі Купалы".
■ Цыкл музейна-педагагічных
занятак з элементамі
тэатралізацыі "Дзядыка
Янка, добры дзень!" для
дзяцей малодшага школьнага
ўзросту і сямейнага
наведвальніка.
■ Музейная гульня
"У пошуках Папараць-кветкі".

■ Пастаянная
экспазіцыя
адкрытага захавання
археалагічнай
калекцыі музея (цокальны
паверх паўднёвай галерэі).
Вежа палаца
Румянцавых
і Паскевічаў
Экспазіцыя
"Уладальнікі Гомельскага
маёнтка Румянцавы
і Паскевічы".
Выстаўкі:
■ Выстаўка
кнігі "Мастацтва
для вечнасці".
■ Выстаўка твораў Барыса
Звінаградскага
"Трэцяе
вымярэнне".

■ Пастаянная
выстаўка тэхнікі на
адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі музея
працуе пнеўматычны
цір.
■ "Музей
крыміналістыкі".
Выставачная зала:
■ Падрыхтоўка новай
выстаўкі.
ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс:
290 60 10.
■ Выстаўка
"Беларускі
нацюрморт".
■ Выстаўка
Міхаіла Сенькіна.
■ Выстаўка
Аляксандра
Козела.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск, Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ Міжнародны
конкурс
дзіцячага
малюнка.

**ГАЛЕРЭЯ
ТЫЗЕНГАЎЗА**

г. Гродна,
пл. Тызенгаўза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152)
72 27 57.
■ Выстаўка
работ
беларускіх
мастакоў.
■ Выстаўка
Уладзіміра
Паздняка "Другое
падарожжа".

**КАРШІННАЯ
ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232)
77 75 20.

Экспазіцыя:
■ "Гаўрыла
Харьтонавіч
Вашчанка".
■ Выстаўка-продаж
твораў выяўленчага
мастацтва, сувеніраў
і тавараў для мастакоў.
Выстаўкі:
■ Выстаўка
фотаробот
Сяргея Плыткевіча
"Дзікае жыццё ў цэнтры
Еўропы".
■ Славянскі
плэнэр
"Зямля
беларуская".
■ Шточацвер —
праект "Творчая
лабараторыя".

УВАГА!

**НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА
ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ
"КУЛЬТУРА"
НА ЧЭРВЕНЬ І НАСТУПНЫЯ
МЕСЯЦЫ 2011 ГОДА!**

**Падлісныя індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведамасная
падпіска — 638752.**

Паспяшайцеся на пошту!

Да 10.05.2011.
■ "Ван Дэйк і яго
эпоха". Да 09.05.2011.
■ Выстаўка аўтамабіляў
1930 — 1950-х
"Аўтарэтра".

Дом-музей ІЗ'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная
экспазіцыя "Гісторыя
ІЗ'езда РСДРП".
■ "Першы крок да
зорак".

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
■ Пастаянная
літаратурна-
мемарыяльная экспазіцыя
"Якуб Колас.
Жыццё і творчасць".

■ Выстаўка "Шляхі, шляхі
зямлі радзімай...".

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ Выстаўка вазковых
фігур
"Тайная вячэра".
■ "Масонская калекцыя
са збораў
В.Федаровіча".
■ "Прастора,
напоўненая сэнсам".
■ Выстаўка Франсуазы
Лімузі "Вада і скала".
■ "АУТОПРОЕКТ ЗОЈА".
■ Выстаўка карлікавых
дрэў Д.Віхарова.
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы"
("Дамавая царква",
паўночны рызаліт палаца).
■ "Загадкавыя фантазіі

Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ Пакрой крывых
люстэркаў.
■ "Свет зьяроў
Гомельшчыны".
■ Куток жывых
экзатычных
рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных
раслін і жывёл.
Працуюць рэстаўрацыйныя
майстэрні і аддзел па
турызме
(вул. Кірава, 8).

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232)
77 60 60.
■ Пастаянная ваенна-
гістарычная
экспазіцыя.

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ
І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, пл.
Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс 334 11 56.
■ 30 красавіка —

"Шапэніяна". "Пахіта".
"Трыстан і Ізольда".
■ 4 мая —
"Бахчысарайскі
фантан"
Б.Асаф'ева.
■ 5 — "Мадэм
Батэрфляй"
Дж.Пучыні.
■ 6 — "Лебядзінае
возера"

П.Чайкоўскага.
**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**
г. Мінск,
вул. Крапоткіна, 4.
Тэл.: 334 60 08.
■ 30 красавіка — "Адрэль"
Я.Таганова.
■ 6 мая — "Палёты
з анёлам"

Э.Саралава.
**БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР**
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
■ 30 — "Чырвоны
Катпурый.
Пакаленне НЕХТ"
А.Рыбнікава.

■ 30 красавіка — "Аршын
мал алан" У.Іаджыбекава.
■ 4 мая — "Мая жонка —
ілгуня" В.Ільіна, В.Лукашова.
■ 5 — "Севастопальскі
вальс" К.Лістава.
■ 6 — "Сільва" І.Кальмана.
**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"**
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.

Тэл.:
(8-0212) 36 32 50.
■ 30 красавіка
— "Адважныя
браты" В.Матвеева.
■ 4 мая — "Дэкамерон"
Дж.Бакача.
■ 6 — "Хлопчык і цень"
К.Чаркаскай
і А.Князькова.
■ 6 — "Піліпка і
ведзьма"
С.Кавалёва.

ТЭАТРЫ*